

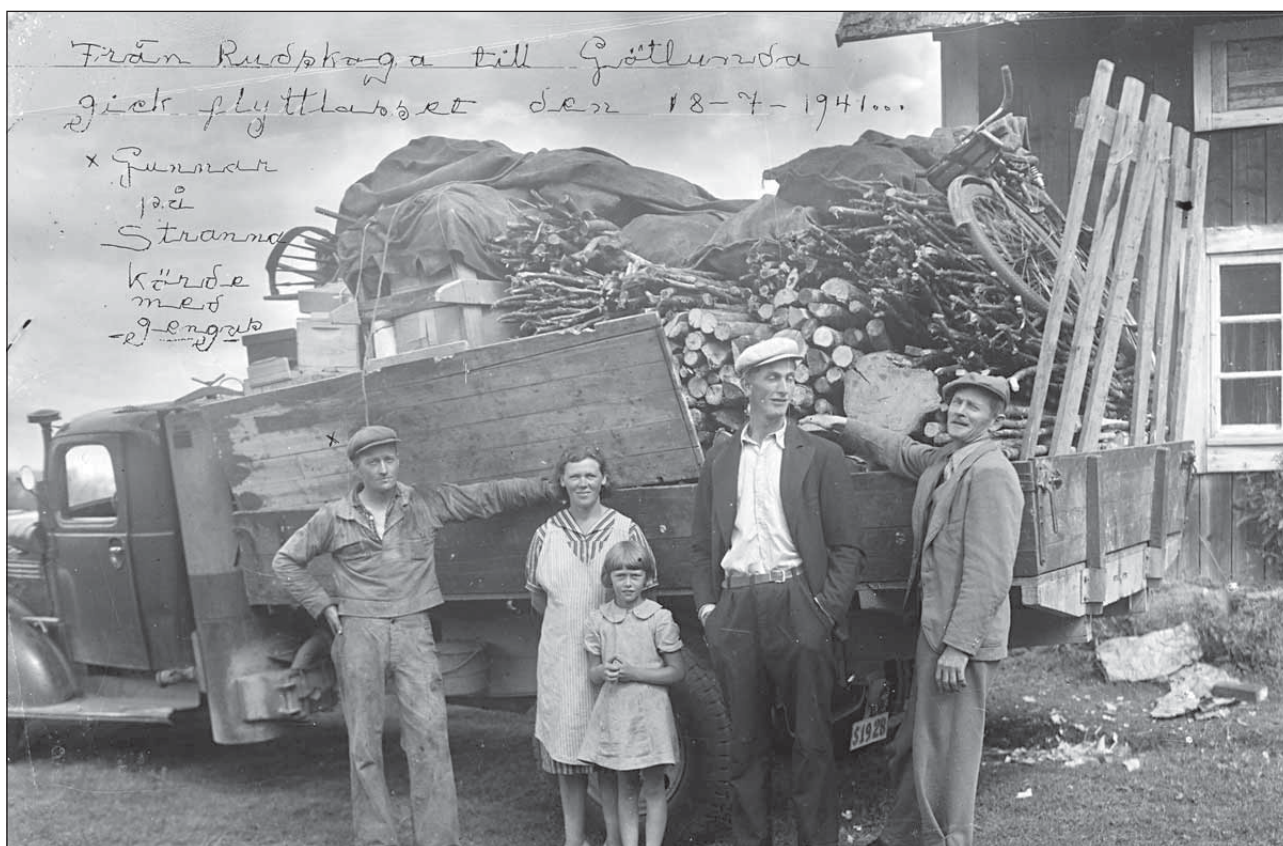
VÄRMLANDS ANOR

2009:2

2009

Medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening

Årgång 26

Fotografen Anders Cornelius Karlsson (till höger på bilden) lämnade efter sig en bildskatt bestående av mer än 15 000 glasplåtar. Cirka 3 000 av dessa finns på Falbygdens museum, och resterande 12 000 förvaras på Västergötlands museum i Skara.

Huvuddelen av verksamheten var i Västergötland, men ett par år var han bosatt i Värmland.

Läs mera om "Puttra" och hans verksamhet i Rudskoga i sydöstra Värmland åren 1937-1941 på sidan 8.

VärmlandsAnor

Författarna ansvarar för riktigheten i artiklar. Citera gärna VärmlandsAnor, men glöm inte att ange källa! Eftertryck av texter endast med författarens tillåtelse. Redaktionen förbehåller sig rätt att redigera insända bidrag.

ISSN 1400-1047

Upplaga 1400 ex, 4 ggr/år

Ansvarig utgivare
Bengt Nordstrand, Karlstad

Redaktör
Åke Hörnvist, Lagmansvägen 10, 663 41 Hammarö
Tel 054-52 54 43 ake.hornqvist@hammaro.st

Layout
Olle Andersson, Karlstad

Tryck
Tryckeri AB Knappen, Karlstad

Föreningsfakta

Föreningen bildades 1983 och har till ändamål att stödja och stimulera intresset för släkt- och hembygdsforskning i Värmland och förena dem som delar detta intresse.

Föreningens adress
c/o Bengt Nordstrand, Herrgårdsgatan 12, 652 24 Karlstad

Organisationsnummer 873201-6897

Medlemsfrågor
Kontakta Jens-Åke Nilsson: jenske.nilsson@telia.com

Medlemsavgift
Medlemsavgiften är 150 kr för ordinarie medlem och 50 kr för familjemedlem (2008) till svenskt postgiro **46 96 60-5**.
Medlemmar i Norge betalar 140 norska kronor + porto 50 norska kronor till norskt postgiro **7877.08.16652**

Hemsida
www.genealogi.se/varmland

Föreningens styrelse
Ordförande Bengt Nordstrand,
Herrgårdsgatan 12, 652 24 Karlstad. Tel. 054-18 99 61
Vice ordförande Hans Olsson,
Virvelgatan 77, 667 32 Forshaga. Tel. 054-87 29 93
Sekreterare Gunnar Jonsson,
Älvhagsg. 25, 661 40 Säffle. Tel. 0533-105 59
Kassör Jens-Åke Nilsson,
Strandvägen 13D, 652 17 Karlstad. Tel. 054-56 47 83
Program Anneli Johansson,
Snoavägen 4, 663 34 Hammarö. Tel. 054-52 13 86
Ledamot Gunilla Klarqvist,
Radhusgatan 1, 664 40 Slottsbron. Tel. 0555-301 07
Ledamot Gunnar Allenmark,
Hälltorpsvägen 25, 663 34 Hammarö. Tel. 054-51 91 28
Ledamot Per Magnusson,
Strålberga Väststuga, 671 92 Arvika. Tel. 0570-33 002
Ledamot Anne-Marie Monsén Olsson,
Södra Klaragatan 8, 653 40 Karlstad. Tel. 054-21 35 30

INNEHÅLL

- 3 **Hårt öde väntade värmländska emigranter ..**
Carl-Johan Ivarsson
- 8 **Anders Cornelius Karlsson, Götlunda**
Anders Höglund
- 11 **Sökandet efter utomäktenskapliga barn**
Lena Calmestrand
- 14 **Skilda förutsättningar**
Åke Hörnvist
- 15 **Ordföranden har ordet**
- 16 **Nya styrelsemedlemmar**
- 17 **Jubiléet och avgående styrelsemedlemmar.**
- 18 **Bussresa till Falköping. Höstens program.**
- 19 **Boken om Segerstads socken. Recension.**
- 20 **Där finnar bröt och rörde. Recension.**
- 21 **Boken om Stenbyn i Långserud. Recension.**
- 22 **Kallelser till föreningsmöten**
- 23 **Ur andra medlemsblad**
Anor sökes
- 24 **Antavla 146**
- 26 **Antavla 147**
- 28 **Erbjudande från Arkivcentrum Värmland**

Redaktörens ruta

Det ultimata målet för en släktforskarare är ju att kunna presentera sin forskning så att släkten och/eller personer med en viss ortsanknytning kan ta del av ens arbete.

I detta nummer kan du läsa tre recensioner och två omnämnanden av dylika verk. Många forskare drar sig dock för att spänna bågen så högt, eftersom kostnaderna för tryckningen blir väldigt hög per exemplar, om man bara trycker den i något 100-tal ex.

Till all lycka har det under de senaste åren utvecklats en tryckteknik – printing on demand – som möjliggör en kostnadseffektiv tryckning av små upplagor. Sedan i höstas finns det ett tryckeri i Karlstad som har anskaffat utrustning för denna typ av tryckning.

Manusstopp för 2009:3 är 10 augusti

Hårt öde väntade värmländska emigranter i Minnesota

av Carl-Johan Ivarsson

En tidig novembermorgon 1872 lämnade svensken Lars Johnson sin enkla boning vid Kansas Lake, Watonwan County i Minnesota, USA.

Han sågs aldrig vid liv igen.

De mystiska omständigheterna kring hans död resulterade inte bara i en vid den tiden mycket uppmärksammas mordrättegång utan ger också insikter i varför den tidens fattiga landsbygdsbefolkning lämnade Sverige, hur de kom att anpassa sig till livet i den Nya Världen, och hur en familjetragedi kom att sätta sina spår i de efterkommandes liv under nästan 100 år.

En alldeles nyutgiven bok tar upp frågorna.

Boken heter *Severed Ties and Silenced Voices* och är skriven av Roger McKnight, professor i skandinaviska studier vid Gustavus Adolphus College i St Peter, Minnesota. Boken är utgiven av förlaget Nordic Studies Press i Chicago.

Historien om Lars Fredrik Johannes Holm, som var Lars Johnsons ursprungliga namn börjar den 29 april 1831 i Sterserudstorp i Bro socken. Föräldrarna hette Johannes Olsson Holm och Ingrid Larsdotter. Johannes kommer från en välkänd bondesläkt i Bro och Huggenäs, där fadern var kyrkvård och nämndeman. Ingrid är född i Gambol i Kila. Johannes tituleras bonde vid sonens födelse men förlorar snart sin gård och står sedan som undantagsman. Han hade således kunnat undanta något från gården till bostad åt familjen. Han lever till 1879, och hustrun är i livet ända till 1887.

Förargelse och signeri

Johannes Olsson Holm förlorar sin sociala status och lyckas inte

återvinna den. Han blir varnad av kyrkoherden för att ha brukat "förargelse och signeri". Genom de magra notiserna i husförhörlängden framträder ett liv i armod. Johannes kallas, knappt sextio år gammal för "bräcklig" medan hustrun är "mycket sjuklig". Ändå överlever sex av sju barn småbarnsåren.

Sonen Lars Fredrik står kvar i hemmet, och hur han bidrog till familjens försörjning framgår inte av husförhörlängdens notiser. Utan någon märkbar förvarning bildar han 30 år gammal familj, när han på trettondedag jul 1862 gifter sig med Karolina Andersdotter från Kila. Dottern Anna Charlotta som under större delen av sitt liv kom att kallas för Annie föds den 14 april året därpå.

Karolina eller Caroline i Madison 1868.
Fotot tillhör Pat Henke.

Karolina Andersdotters ursprung liknar mannens, där en relativt välmående självägande bondefamilj nedsjunkit i egendomslöshet. Karo-

linas morfar hette Olof Andersson, var född 1780 och byggde i början av 1800-talet den gård som är känd under namnet Bockerud i Djupviken, Kila socken. Långt senare blev boningshuset flyttat till Säffle som hembygdsgård.

Olof Anderssons tredje dotter hette Greta Stina. Denna Greta Stina gifte sig 1835 med Anders Nilsson från Västra Skrufserud och familjen bor på en rad olika platser i Kila: Södra Ed, Hallerud, Kilerud och tre olika ställen i Djupviken innan de fick överta gården Sand i Djupviken. Sand flyttades till hemmanets norra del och kallades för Sjöhaget. Under tiden hade familjen utökats med åtta barn, där dock ende sonen och en dotter dör som små.

Anders Nilsson framträder i källmaterialet som en slarver. Redan i tjuugoårsåldern har han åtalats för att ha lämnat en laddad bössa i ett olåst rum, av vilken en piga blev vådaskjuten. Familjen får bo i Olof Anderssons hus "gratis", och Olof låter sedan till häradsrätten inlämna sitt testamente, där han på grund av mågens slösaktighet låter Greta Stinas arvslott gå direkt till barnen. Greta Stina dör 1861. Gården Sjöhaget går efter Greta Stinas död Anders ur händerna, och han flyttar till en undantagsstuga på andra sidan vägen där han idkar verksamhet som urmakare. Stugan, som står kvar än idag heter egentligen Fridhem men kallas ibland Anders Nilseres. Anders gifter om sig och hans strävsamma liv tar inte slut förrän 1896. Hans barn noteras i bouppteckningen som vistandes på okända orter – trots att två bevisligen var i livet i Sverige och två i Amerika. Det var dock inte något större arv att dela på.

Missväxt och nödår

Tillbaka till Lars Fredrik och Karolina. De inrättar sitt liv i mannens hemtrakt, Sterserudstorp. Efter Anna Charlotta föds Julia Maria 1865. Men tiden är svår – det blir missväxt och i april 1868 noteras familjen som en av de första i våra trakter som utvandrade till Amerika. Hur de kunde få pengar till biljetten är osäkert – kanske hade de några tillgångar de kunde sälja.

Om resan över Atlanten bevaras i familjen en del berättelser. Ressällskap är Karolinas syster Anna Maria med make Adam Petter Jonasson och deras två barn. I maj avseglar foljet från Kristiania till Hull i England, och därifrån går resan via järnväg till Amerikabåten i Liverpool – under många år den vanliga ruten för värmländska utvandrare. Dottern Julia Maria torde ha dött under överfärden – hon nämns aldrig efter att familjen nått amerikansk mark.

Sommaren 1868 når man Madison i Wisconsin. Där kom Anna Maria och Adam Petter att bli kvar i nio år, medan Karolina och Lars Fredrik – eller Caroline och Lars Johnson som de hädanefter kommer att bli kallade både här och i källorna – drar längre västerut. År 1871 hade de slagit sig ned vid Kansas Lake i Watonwan County, Minnesota, där Lars noteras som "farmer". Familjen har utökats med dottern Isabel, född 1869 i Madison, och sonen John Albert, född 1871 i Minnesota.

Livet i Minnesota

Minnesota hade upptagits som delstat i Förenta Staterna år 1858, men nybyggerperioden var ännu i full gång när familjen Johnson kom till delstaten drygt tio år senare. Folkmängden ökade explosionsartat. Förhållandena för nybyggare var primitiva. Somrarna var heta och vintrarna kalla och snörika. Men möjligheten att försörja sig var ändå bättre än vad den varit hemma i Värmland.

Området kring Kansas Lake hade

lockat både svenska och norska invandrare. Bland dessa fanns en familj från Veinge socken i Halland. Johannes Jönsson med hustrun Kerstin Håkansdotter hade lämnat hembygden tillsammans med sönerna Håkan och Anders och dottern Botilla. Håkan och Anders var båda gifta och lämnade kvar sina hustrur och små barn i Sverige – säkert med löftet om att skicka pengar och kanske biljetter tillbaka. Eftersom de aldrig tog ut utflyttningsattest så vet vi inte lika säkert när de lämnade, men 1869 blev föräldrarna och Anders – eller Andrew Johnson som hans namn kom att skrivas i Amerika – ägare till en jordlott vid Kansas Lake i Watonwan County enligt homesteadlagen, den lag som gav nybyggare rätt till fri mark om de lovade att bruka jorden under en viss tid och att bli medborgare i USA. Håkan eller Hogan bodde i närheten.

Så kom familjen Johnson från Värmland och familjen Johnson från Halland att bli grannar i den Nya världen. Men Lars Johnson kom inte att vara någon god granne. Han tycks ha varit osedvanligt liten till växten och kallades därför för "Lille Lars" av sina grannar. Lars tycks ha varit mer intresserad av att lämna hemmet och gå på tiggarrått. Det lämnade Caroline ensam med att sköta den lilla gården och de tre barnen själv. På gården fanns höns och fyra kor. Deras nyuppförda enkla stuga hade två rum.

Lars kom i konflikt med sina grannar och alldeles särskilt med Andrew Johnson. Caroline gjorde olika arbeten åt sina grannar, bland annat åt Andrew. Detta irriterade Lars och hans svartsjuka växte. I september 1872 var Lars och Caroline i den närbelägna staden St James för att göra en del ärenden. Där träffade Caroline också Andrew, som betalade henne för en del arbeten hon gjort. Av detta fick Lars ett vansinnesutbrott, och han sprang omkring Kansas Lake

och hotade flera människor med ett skjutvapen, bland annat Andrew.

Lars Johnsons underliga beteende med våldsamma vansinnesutbrott, tiggande och däremellan oförmåga att försörja familjen vållade uppmärksamhet, och hans grannar försökte att få honom inspärrad på ett mentalsjukhus. Men något sådant blev aldrig av. Efter vad hon berättade senare, talade Caroline om att begära skilsmässa. Inte heller detta kom att sättas i verket.

Den 8 november vet vi att Lars lämnade sitt hem, enligt hustrun för att bege sig ut på tiggarrått. Efter några veckor visade det sig att den annalkande vintern skulle bli ovanligt svår. Carolines stuga blev insnöad. Efter snön kom kylan. Caroline och de tre barnen tvingades att flytta in hos grannen, Andrew Johnson.

Lars återvände inte

När Lars inte hade återvänt i april 1873 började ryktena surra kring Kansas Lake. Det blev så småningom uppenbart för de flesta att Andrew och Caroline nu var mer än bara goda grannar. Även myndigheterna började intressera sig för fallet. Den 10 april arresterades Andrew och Caroline, misstänkta för att ha mördat Lars. Arresteringen hade inte mer grund än hörsägnen, särskilt eftersom ingen visste vad som hänt Lars. Dottern Annie hördes också.

Men eftersom det inte fanns några som helst bevis eller vittnesutsagor försattes Andrew och Caroline efter några dagar på fri fot. Vid denna tid torde Caroline ha förstått att hon var gravid igen och att Andrew var barnets far.

I detta läge beslutade sig Andrew och Caroline för att lämna Kansas Lake. Andrew gav sig först av, utan att berätta för någon annan än Caroline vart han skulle. Snart följde Caroline efter, och hon betalade för biljetten genom att sälja två av sina kor. Barnen fick bo hos Andrews

föräldrar. Efter en vecka i Sioux City, Iowa, kom Andrew och Caroline till Omaha. Där fick Andrew arbete i en järnvägsverkstad och presenterade Caroline som sin hustru.

Medan de var borta, hände det sig märkliga saker vid Kansas Lake. Den 25 maj påträffades Lars Johnsons döda kropp vid stranden av Kansas Lake. Huvudet, som hade skilts från kroppen hade tre tydliga skador. Lars begravdes i all hast. Det var tydligt, att han bragts om livet. Men av vem?

Misstankarna i trakten föll på det spårlöst försvunna paret. Ingen visste var de befann sig. Men i början av juli bad Andrew, som inte kunde skriva, en svensk i Omaha att hjälpa honom med ett brev till brodern Hogan för att fråga om hur allt stod till vid Kansas Lake. Nyheten om att Andrew och Caroline var i Omaha spred sig snabbt i området. Sheriff Stone från Watonwan County reste till Omaha och grep där den 9 juli Andrew, som befann sig på sitt arbete. Även Caroline arresterades.

Vigsel i häktet

Andrew fördes till häktet i Mankato, eftersom det inte fanns något häkte i Watonwan County. Den 20 augusti detta år vigdes Andrew och den i sjunde månaden varande Caroline. Vad som kanske ingen mer än Andrew visste, var att han begick bigami. Hans hustru fanns kvar i Veinge i Hal-land. Caroline födde den 17 oktober 1873 dottern Nellie Christine.

Rättegången kom att dröja till våren 1874. Den 5 maj detta år inleddes den i tingshuset i Madelia, huvudorten i Watonwan County. Lars Johnson var död, uppenbarligen mördad, men hur hade det gått till och vem bar ansvaret?

Andrews och Carolines beteende ansågs naturligtvis misstänkt, men det var bara Andrew som var tilltalad för mordet. Tidningarna skrev om "Andrew Johnson och hans frilla".

Andrew och Caroline, liksom många av vittnena, förstod bara svenska och därför kom tolken Oscar F. Wennerstrand att spela en viktig roll. Juryn bestod dock enbart av engelsktalande.

Rättegången kom förstas att bli mycket uppmärksam i hela Minnesota. Genom hela rättegången bedyrade Andrew sin oskuld. Annie, som nu hunnit fylla elva år, hade tagits om hand av en familj Barge som levde i South Branch township, nära Kansas Lake. Hon berättade om vad som hänt både under den där novem-

Annie Johnson Barge med sin familj.
Fotot tillhör Carol Bratland.

bermorgonen, men också under den efterföljande vintern. Caroline hade uppgivit att Lars ätit frukost innan han gick iväg, men Annie sade att han inte hade gjort det. Hon uppgav också att modern och Andrew instruerat att säga henne att Lars ätit en smörgås.

Drunknad eller mördad?

Läkarna som undersökt Lars Johnsons döda kropp fick också komma till vittnesbåset. Andrews advokat försökte göra det troligt att Lars drunknat och att huvudskadorna uppkommit genom isens rörelser. Läkarna ansåg detta möjligt men inte troligt. Andrews starkaste kort var föräldrarna som

vittnade om att han varit hemma den 8 november. Men faderns dåliga syn gjorde att hans vittnesmål kunde dras i tvivel.

Eftersom Andrew nekade till att ha mördat Lars och inget mordvapen fanns, så kom naturligtvis stor betydelse att fästas vid vittnesmålen. Åklagarsidan försökte att etablera att Andrew redan före Lars död haft ett förhållande med Caroline och att detta varit motiv för mordet. Men det fanns också tvivel. Lars hade varit ovän med många. Frågan om Andrew och Lars verkligen hade setts den tidiga novembermorgonen var också svår att besvara.

Juryn kom fram till ett beslut den 12 maj 1874. Andrew Johnson förklarades skyldig till mord, och dömdes till livstids straffarbete vid Minnesotas statsfängelse i Stillwater. Två dagar senare transporterades Andrew till fängelset. Den fällande domen överklagades till delstatens guvernör, men utan resultat.

Caroline kom att ännu en tid bli kvar vid Kansas Lake med sina två yngsta barn. Hon flyttade in hos Andrews föräldrar. De äldre döttrarna hade lämnats bort till främmande familjer. Annie blev kvar hos familjen Barge.

Carolines bekännelse

Rättsprocessen fick en sista, oväntad vändning. Den 30 juni 1876 under-tecknade Caroline en skriftlig bekännelse, ställd till Minnesotas guvernör. Hon berättade där att Andrew inte haft något att göra med Lars död. Lars och Caroline hade grälat under natten. Lars lämnade stugan i vredesmod och hade en påk i handen och försökte slå Caroline. Caroline lyckades att vrida påken ur händerna på Lars och slog honom sedan i huvudet. Hon gick tillbaka till stugan, men återvände och fann Lars död. Hon hade därefter släpat Lars drygt 500 meter till sjön.

Att släpa den döde Lars en så lång sträcka torde ha varit en kraftan-

strängning, även om Lars var liten till växten. Men bekännelsen fick ingen rättslig betydelse. Fallet togs aldrig upp igen, men innehållet i bekännelsen torde ha blivit känt i trakten.

Caroline fann det inte möjligt att vara kvar på platsen där hennes förste man dött och där den uppsplitande rättegången ägt rum. Hon beslutade sig för att börja på nytt. Tillsammans med sina två yngsta barn återvände hon, förmodligen 1877 till Madison i Wisconsin. Hon tog först anställning som hembiträde. Snart träffade hon en norrman vid namn Gilbert Tingom (uttalas Tinjum). Roger McKnight noterar, att Caroline uppenbarligen drogs till män som liknade hennes far Anders Nilsson. Tingom var fysiskt handikappad och i stort sett oförmögen till kroppsarbete. Någon skilsmässa tycks aldrig ha ägt rum mellan henne och Andrew, så det är osäkert om Caroline och Gilbert var gifta i lagens mening, men de uppträdde så utåt. Så kom Caroline slutligen att finna en viss stabilitet i sitt liv.

Caroline, som nu var runt 40 år gammal, kom att föda ytterligare tre söner, den yngste föddes när Caroline var 46 år gammal. Familjen bodde först i Madison men skaffade en gård vid Token Creek i Burke township i närheten av Madison. För sina barn och för omgivningen gjorde nu Caroline om sin livsberättelse om sina 9 eller 10 år i Minnesota. Hon nämnde aldrig platsen Kansas Lake,

utan berättade att hon varit i Mankato, att Lars dött i en järnvägsolycka och att de äldsta barnen lämnats bort till en guldsmedsfamilj. Olika versioner fanns om vem Andrew var och levat – att han antingen dött strax före Christines födelse eller också att han lämnat henne utan att höra av sig.

18 år i fängelse

Andrew kom att tillbringa 18 år i fängelset i Stillwater. Att han så småningom benådades berodde dels på gott uppträdande i fängelset, dels på betydande platsbrist. 51 år gammal var Andrew åter en fri man i januari 1893. Han återvände till Kansas Lake, där föräldrarna och brodern Hogan ännu bodde kvar.

Från det att Caroline flyttade från Minnesota till Wisconsin i slutet av 1870-talet kom familjen att delas i två, utan kontakt med varandra. Andrew kom aldrig att få träffa sin egen dotter Christine, som vid tiden för hans frigivning var på väg att gifta sig med en norrman vid namn Teman Tollefson.

Andrew Johnsons föräldrar avled 1894 respektive 1895. Nu hade familjen utökats med Andrews båda söner från hans första gifte i Sverige. De båda dök upp i Watonwan County 1882. Efter föräldrarnas död lämnade slutligen Andrew, hans bror och syster Kansas Lake och slog sig ned i den unga storstaden Minneapolis. Men efter några år hade han uppenbarligen

fått nog av storstaden, och kom 1901 till staden Superior, Wisconsin.

Utan att veta om varandra kom nu Andrew och Caroline att tillbringa sina sista år i samma delstat, visserligen på ett betydande avstånd från varandra. Caroline gick ur tiden hos sonen John Albert i Madison den 30 september 1907, 65 år gammal. Barnbarnet Ragnhild som bara var drygt två år gammal hade svaga minnen av sin farmor liggande på dödsbädden. Caroline begravdes vid Burke Lutheran Church, en vacker plats i en natur inte olik den i sydvästra Värmland. Hon hade fött åtta barn med tre olika män, och ända intill slutet av sitt liv vaktade hon sina hemligheter. Om de traumatiska åren i Minnesota talade hon aldrig.

Andrew kom att bo kvar i Superior tillsammans med sin svärdotter Augusta. Där avled han den 11 november 1920, nästan 80 år gammal. Det som hänt nästan på dagen 48 år tidigare blev än mer avlägset.

Carolines äldsta dotter Annie blev kvar som fosterbarn hos familjen Barge, och gifte sig med sonen i huset. Annie levde ända till den 10 april 1950, fyra dagar innan hon skulle fylla 87 år. Hon talade heller aldrig om vad som hänt, och tycks ha varit så tystlåten om sitt förflutna att barnen inte kunde uppge namnet på hennes föräldrar när dödsbeviset skrevs.

Präglade deras liv

De tragiska händelserna vid Kansas Lake hösten 1872 kom att präglade inblandades resterande liv. Det är svårt att föreställa sig de trauman som Caroline bar med sig resten av livet, för att inte tala om dottern Annies svåra upplevelser. Carolines familj blev splittrad. Avståndet hem till fadern i Kila var jämförbart med avståndet till Andrew i fängelset och avståndet till Annie i St. James, även om de fysiskt var närmare henne.

Caroline Tingoms grav vid Burke Lutheran Church nära Madison, Wisconsin.
Foto: Carl-Johan Ivarsson

Med åren kom de som hade personliga minnen av händelserna att dö bort. Berättelserna levde kvar en lång tid kring Kansas Lake, men rättgångshandlingarna kom att ligga bortglömda i Minnesota Historical Society i St. Paul bland andra handlingar som skickats in till guvernören i benådningssaker.

Där kom Roger McKnight att hitta dem i början av 2000-talet, och det är med hjälp av dem som historien kunde rullas upp och boken så småningom skrivas.

Men genom en rad lyckliga omständigheter fick Roger också kontakt med Carol Bratland i St. James, barnbarn till Annie Johnson Barge, liksom med Pat Henke i Fall Creek, Wisconsin, barnbarn till John Albert Johnson, och således båda barnbarns barn till Caroline Johnson. Efter 130 år kom alltså de båda grenarna av hennes efterkommande att mötas igen, och många av frågetecknen rätas ut.

Skrivaren av dessa rader fick också vara delaktig i arbetet. Jag hade

själv, också genom lyckliga omständigheter fått kontakt med familjen, först med Carolines yngsta barnbarn Ruth Kestol 1995, och sedan med Pat Henke 1999. Karolina alias Caroline var nämligen kusin till min farfars farfar.

Vid besök i Wisconsin 2000 träffade jag Pat, hennes mamma Ragnhild som hade svaga minnen av sin farmor Carolines död 1907 samt Laura Jelle, Ragnhilds kusin och Christines dotter.

Roger McKnights bok innehåller förstås en fantastisk berättelse, men handlar också om tidens mentalitet, levnadsförhållandena i Minnesota under pionjäråren och den svåra anpassningen i en främmande yttre och inre miljö för de svenska utvandrarerna. Att boken dessutom är välskriven i största allmänhet gör inte saken sämre. Och allt började i Bro och Kila!

*Professor Roger McKnight på besök vid Säffle hembygdsgård – den flyttade gården Bockerud i Djupviken 2003.
Foto: Carl-Johan Ivarsson*

*Artikelförfattaren tillsammans med Laura Jelle (1901-2004), barnbarn till Caroline, och hennes son Glennys Jelle. Bilden tagen i New Glarus, Wisconsin i april 2000.
Foto: Marc Hansen*

*Till höger Ragnhild Preston (1905-2004), barnbarn till Caroline. Till vänster om henne dottern Pat Henke med make Bill.
Foto: Carl-Johan Ivarsson*

Anders Cornelius Karlsson, Götlunda

Av Anders Höglund

Anders Karlsson föddes på gården Håketorp i Tanums socken i Bohuslän den 20 september 1893. Det var troligen under 1920-talets första år som han lärde sig att fotografera.

Den första kameran köpte han i Hugo Svenssons fotoaffär i Göteborg.

Omkring 1923 bosatte han sig i Häljestena by i Tängs socken.

Här inledde han sin fotografiska bana.

Han dokumenterade livet på landet i vardag och helg.

I Häljestena fick han tillnamnet "Sjuberga-Karlsson", efter postadressen Sjuberga.

Han kallades också "Håletängarn", "All världens Karlsson" eller "Knäpp". Anders Karlsson accepterade dessa namn, och upplevde dem inte som öknamn.

Under tiden i Häljestena, fotograferade han också Varaslätten, Dalsland, Falbygden, Vänerstranden och de östra delarna av Älvsborgs län.

Anders Karlsson hade också tillfälliga bostäder på olika platser under sina fotoresor. Han bodde på Falbygden 1926-27, i Alingsåstrakten 1928 och i Dalsland lite till och från under åren 1926-30.

I början av 1930-talet flyttade han till Kinnekullebygden. År 1934 var hans adress Blomberg.

Han bytte cykeln mot en 98 kubiks lättviktare. Med anspelning på motorljudet, gavs han tillnamnet "Snarka".

Nästa flytt, år 1937, gick till Rudskoga socken i sydöstra Värmland. Det är där jag som släkt- och bygdeforskare stöter på hans bilder. Han slog sig ner i byn Labacka.

Befolkningen kallade honom därför för "Labackafotografen". Han hade också tillnamnet "Puttra", med anspelning på lättviktarens motorljud.

Redan innan han slog sig ner i Rudskoga, hade han vistats i bygden. Det finns kort, daterade redan 1934 och 1935.

I nästan varje hus i Rudskoga finns ett eller flera kort, tagna av Anders Karlsson.

Konstigt nog, är det inte särskilt många som känner till hans riktiga namn. "Labackafotografen", "Puttra" och "Puttra-bilder", är däremot mycket kända begrepp.

Den tvådelade bilden blev "Puttras" kännemärke framför andra. Två tredjedelar av bilden visar boningshuset, och en tredjedel visar en vy över om-

"Puttra" var känd för att göra tvådelade kort, med boningshuset överst, och en vy över omgivningarna nederst. Kortet är taget år 1935 i Eriksbol, Rudskoga socken. Dåvarande ägare, familjen Niklasson. Foto: Anders Karlsson

Gisselbacka, Rudskoga socken. Familjerna Rudander och Antonsson är sysselsatta med skördarbete år 1940. Foto: Anders Karlsson

Porträtt av Eva, Littorin, född i Labacka. Eva fyllde för en tid sedan 80 år. Bilden är från 1939. Foto: Anders Karlsson

givningarna. Se bilderna från Eriksbol och Skottlanda.

Vanligt förekommande är också bilder som beskriver lantbrukarfamiljernas skiftande arbetsuppgifter under året.

Ett mindre antal porträttbilder förekommer också. Bilder föreställande allehanda andra vardagsföreteelser är också vanliga.

Anders Karlsson roade sig då och då med att göra mer eller mindre skämtsamma hopklippta bilder.

De bilder som Anders Karlsson tog, framkallade och kopierade han i eget, ofta tillfälligt mörkrum. Efter-

som han saknade förstöringsapparat, har han endast kunnat göra kontaktkopior. När bilderna var klara, åkte han tillbaka till de platser som besökts, för att sälja dem.

Det enklaste sättet att känna igen en "Puttra-bild", är att titta efter inristade årtal, bynamn, eller ibland en kort beskrivning av bilden. Han ristade in detta spegelvänt på glasplåtarna. Tyvärr har han inte varit helt konsekvent med detta, så alla tusentals bilder är ännu inte identifierade.

Eftersom han sällan åtog sig beställningsuppdrag, utan helst fotograferade det han själv kände för, fordrades det god kontakt med kundkretsen för att bli av med bilderna. Istället för kontanter, kunde han få mat och husrum som ersättning för sina bilder.

Det kunde också hända att han stannade kvar en längre tid på gårdarna och varvade fotoarbetet med jordbruksarbete eller dikesgrävning.

År 1941 flyttade Anders Karlsson från Rudskoga till Götlunda församling i Västergötland. Där levde han fram till sin död år 1967.

Efter sig lämnade han en bildskatt bestående av mer än 15 000 glasplåtar. Cirka 3 000 av dessa finns på Falbygdens museum, och resterande 12 000 förvaras på Västergötlands museum i Skara.

Av alla dessa bilder, är det bara några hundra som är från "min" socken, Rudskoga. Med tanke på att han bodde i Rudskoga under så lång tid som fyra år, finns det anledning att misstänka att han själv på ett eller annat sätt gjorde sig av med ett antal av de glasplåtar han inte var nöjd med. Detta har för övrigt också skett med plåtar från andra orter.

Du som är intresserad av att studera "Puttra-bilderna", kan göra det på Västergötlands museums hemsida.

Adressen är www.vastergotlandsmuseum.se.

Det hopklippta motivet är fotograferat vid Skottlanda kvarn i Rudskoga socken. Riktiga kraftkarlar, eller? Foto: Anders Karlsson

Den nya landsvägen genom Rudskoga socken, nuvarande länsväg 204, byggdes som så kallat AK-arbete. Bilden är tagen 1935. Mitt i bilden, med en korp över axeln, syns Arvid Lindh från Labacka. Foto: Anders Karlsson

Skottlanda kvarn och såg, Rudskoga socken. Kvarnen byggdes 1929, och verksamheten pågår än i dag. Foto: Anders Karlsson

"Från Rudskoga till Götlanda gick flyttlasset den 18-7-1941. Gunnar på Stranna (Stranden, Södra Råda) körde med gengar". Anders Karlsson syns längst till höger. Kortet troligen taget med självutlösare. Foto: Anders Karlsson

Där kan man knappa sig fram till museets bildarkiv. Det går också att mot betalning beställa papperskopior av de bilder man vill ha. Ser du någon

oidentifierad bild som du säkert känner igen, är museet intresserat av att du hjälper till med identifieringen.

Anders Höglund

Källor:

Lars Hasselberg, i Landsbygden genom linsen, FFF:s tidskrift 1987-1988
Ankie Wahss, i tidskriften Mimers brunn, nr 1

Kommentar:

Många av "Puttra-bilderna" och andra bilder som publiceras på nätet är inscannade för ganska länge sedan och kvalitén är inte den bästa.

Men som ni ser på bilden av "flyttlasset" på förstasidan och till vänster så gör en ny-inscanning susen!

Ett tack till Västergötlands museum som ger oss chansen att visa vilken bra kvalitét bilderna har.

Sökandet efter utomäktenskapliga barn

Av Lena Calmestrand

Min morfar – Petrus Haag – hade varit skogvaktare under sitt liv och dött tidigt, långt innan jag föddes. Ändå kändes det som om han i allra högsta grad var närvarande inom mig när jag växte upp och den känslan har förstärkts med åren.

Jag vet inte hur man kan förklara den upplevelsen, den har bara funnits där som ett faktum. Så under min uppväxt var morfar för mig inte bara ett porträtt på väggen hemma hos oss i Stockholm eller högt uppe på skåpet när vi besökte mormor på Bäckåsarna i Norra Råda långt upp i Värmland. Han var i allra högsta grad närvarande.

Min mamma Ingrid berättade ibland små episoder som hon mindes från sin uppväxt och när hon berättade om att morfar ibland höll gudstjänster på söndagsförmiddagarna kunde jag verkligen se framför mig hur han radade upp alla barnen på stolar och agerade både prästen som predikade och kantorn som spelade och sjöng. Han hade humor och skrattade mycket och hjärtligt men kunde också plötsligt bli väldigt arg.

Den ödesdigra aprilkvällen 1932

Min mamma är bara 10 år gammal den där ödesdigra apriltermiddagen 1932 när hennes far Petrus tillsammans med Valfrid Jansson, hans ständige arbetskamrat och vän, ger sig ut för att fiska.

”... Valborg ja tar Valfrid me mej och ror ut på Busjönsvika... och vittjar ryssjorna så vi får lite färsk gädda att dryga ut maten med till alla våra ungar. Nu kommer Rolf springande ja, ja..., kom ihåg att jag fyller fyra år imorgon och pappa får inte gå till

skogen utan att först hissa mig. Ja, ja, jag lovar men nu måste ja iväg... om Du får följa med...nehej Du lellgössen... Valfrid ska med och det blir trångt i båten och förresten tar jag cykeln till sjön, vägen är lite mjuk, dagsmejan tar på den och det blir tungt med Dej på ramen när jag måste väja för alla bönder med alla dessa kärrar och vagnar.

Nu när jag är på väg till sjön är huvudvärken värre än värst... åderlåtning..., Valborg..-vad kan han ha menat...mitt blodtryck är för högt... det kommer att bli din död...Nej det är inte nåt fel på blodtrycket...huvudvärk har jag haft de sista åren... och vad beror det på...just nu oro för allt timmer som bara väntar på att få rullas i sjön...och få dansa ner för skogaforsten...den här vintern har ingen körare kommit till skada... men förra året gick det illa när en av Rönningens drängar klämdes och slogs till döds när kättingen runt timret lossna och for runt som en piska.

Där vid båten är Valfrid och väntar, honom kan man lita på han kommer alltid i tid. Haag ropar Valfrid idag ska det bli gäddor, Karl på Finnbacken har fått åtta stora bumlingar. Ja ror Haag, syna han ryssjorna. Denna huvudvärk den kommer alltid när jag har bråttom. Varför kommer drängens död på timmerdoningen för mig, död är inget för mig jag ska snart fylla 52 år då kommer jag att kunna lyfta Rolf tills han fyller 10 år.

Åtter åtter Valfrid lite mer på höger åra nu har jag tag i snesa, hå och hej Valborg nu blir det fisk... men se vilka fina gäddor..... ja hör inte vad Valfrid säger. Haag Haag Haag hör han mej de är Valfrid... Haag halka visst så så Haag får int ligg,

hur är det skogvaktern... så nu får ja hatten under hans huvud, de här går inte jag måste ro iland... snabba årtag vi måste hem skogvakter Haag vi måst hem, herre gud är han död, vi måste hem fort, ja är stark... stark.. vi måst ha tag i häst och vagn. Haag jag springer över till Finnbacken ja kommer... han rör sig int, Haag är död, ja måste ha häst och vagn, ring doktorn, fort, fort, nej han andas”.

När min morfar den kvällen kommer hem till Hagaborg och Valborg är han medvetlös och vaknar aldrig mer upp och doktorn som kommit kan bara konstatera att hans liv inte går att rädda. Ensam kvar blir Valborg med sju barn och ett åttonde på väg och en massa skulder.

Två utomäktenskapliga barn och stora skulder

Vad jag har hört är att mormor fick det så svårt ekonomiskt efter morfars död eftersom hon måste betala ut farsarv till barn som morfar haft utom äktenskapet. Men enligt bouppteckningen som upprättades 1932 finns inga barn utom äktenskapet upptagna. Det finns också ett tillägg men det nämner inte heller någonting om dessa barn. Att det var två barn med samma mor, det fick jag veta långt senare genom en syster till mig som hört det från vår mamma bara något år innan även hon lämnade det jordiska livet.

Vad jag också fick veta var en geografisk angivelse; att detta möte mellan min morfar och barnens mor skulle ha skett ”nedåt Karlstad till”. Trots många telefonsamtal, brevskrivning och många mejl till den övriga släkten finns det ingen som vet något om barnen. Alla står som frågetecken

och undrar om det verkligen kan vara sant. Jag har också kontaktat personer som bott i samma trakt som min morfar men ingen har haft någon enda upplysning att ge om denna gåta.

Det har nu snart gått sex år sedan jag började leta. Det känns som att leta efter en nål i en höstack och jag vet fortfarande inte var jag ska söka. Det var varit många turer i olika frågor och jag har fått mycket hjälp från arkiv, pastorsexpeditioner, privatpersoner och släkt som kommit med information om morfar.

Själv har jag gått igenom oändligt med material vad gäller husförhörslängder, församlingsböcker, födelse- och dopböcker, död- och begravningsböcker, in- och utflyttningslängder mm.

Mormor hade stora skulder när morfar dog, 3.600:-, ungefär 70.000:- i dagens penningvärde, och man kan undra varför. Morfar hade haft tjänstebostad och en ny skogsvaktare stod på tur för att flytta in. Därför fick familjen flytta till ett betydligt mindre hus på Brånarna.

Mormor var höggravid och skulle snart föda ett barn som inom några månader skulle komma att dö. Men på Brånarna blir familjen bara kvar i två år, det spökar i huset, det bankar och slår och saker flyttar sig utan en mänsklig hand. Så nästa flytt går till Bäckåsarna i Norra Råda. Där blir mormor kvar i resten av sitt liv. Hon avlider 1978, nästan 85 år gammal. Men hur klarade hon av allt, inte minst det ekonomiska? Fick hon någon änkepension?

Enligt de efterforskningar jag gjort har hon inte fått hjälp via fattigvården i samhället och några uppgifter huruvida hon fick änkepension från Uddeholmsbolaget, som morfar arbetade åt, har jag inte heller fått fram något om eftersom Värmlandsarkivet inte kan hitta honom.

Petrus chef var forstmästare Gunnar Hermansson på Föskefors, han

som hade tama björningar. Det var också han som tillsammans med Axel Hedin gjorde upp bouppteckningen efter morfar. August Wilhelm Haag förordnades som förmyndare till Petrus omyndiga barn.

Jag har funderat mycket på hur barnens mor fått reda på att morfar var död. Kände mormor till denna kvinna eller kom det som en chock när hon plötsligt dök upp och berättade att Petrus var far till två av hennes barn? Någon form av bevis måste väl ändå ha funnits för att hon skulle kunna betala ut barnens farsarv. Eller var

Petrus Haag

det bara så enkelt att barnen var födda innan Petrus gifte sig med Valborg 1915, och att Valborg redan visste om allt? Vad jag också funderar på är varför min morfar inte gifte sig när han hade två barn med samma kvinna? Om han nu själv var ogift, förstås?

När morfar den där aprilkvällen ger sig ut för att fiska mår han inte bra. Han har haft svår huvudvärk och högt blodtryck under en längre tid. Varför det? Vad funderade han på? Han måste ju bl. a ha varit orolig för ekonomin med så stora skulder eller fanns det något mer han funderade på, något som kanske höll honom vaken på nätterna och härjade i hans sinne under dagarna. Så här berättar

en släkting i ett brev till mig:

Anna Vhendin, Valborgs mor, bor på 1920-talet på Hedås (Pettersfolk) i Ekshärad, och intecknar Hedås för högt just för att kunna hjälpa sin svärson Hjalmar Jonsson (dottern Naemis man) med hans skrädderi i Torsby. Detta får till följd att Hedås måste säljas. Då köper hennes andre svärson John Nordquist (dottern Elins man) huset billigt. I något sammanhang efter detta skriver min morfar på ett papper. Av vilken anledning är okänt, men tydligen läser han inte igenom vad det gäller innan han skriver på. Senare får han klart för sig att han har skrivit på en borgensförbindelse som han inte har pengar till att betala. Detta ledde till att han kom att hata John och aldrig mer sätta sin fot på Hedås.

Angående borgensförbindelsen har jag (brevskrivaren) en aning om att Valborg fick fortsätta betala av på den, vilket ju var fruktansvärt grymt i så fall.

Kortfattat om Petrus Haags liv från vaggan till graven

När Petrus Haag föds 24/5 1880 har Lars Persson Haag och hans hustru Anna Kajsa Persdotter redan fem barn. Lars Johan f. 1861, Ida Maria f. 1867, August Wilhelm f. 1870, Jan Samuel f. 1873 och Emma Lydia f. 1876. Familjen bor i Loviseberg, Norra Råda där Petrus far är skogsvaktare och anställd vid bruket.

Efter sedvanlig skolgång slår Petrus in på samma bana som bröderna Lars Johan och August Wilhelm. Han ska bli skogsvaktare. I tre år arbetar han som skogsvaktarbiträde och söker sedan in till Lerviks skogsskola,

nuvarande Gammelkroppa. År 2004 kontaktade jag Peter Stejmar, rektor för skolan. Han var mycket tillmötesgående och sökte i arkivet efter uppgifter. Det han hittade kopierade han och skickade till mig utan kostnad.

Jag fick också låna en mycket värdefull bok om just skogvaktaryrket och utbildningen. I de kopior han skickade fick jag inte bara veta att Petrus gått på Lerviks skogsskola 1902-03 utan också se hans vitsord från tiden som skogvaktarbiträde. Jägmästare Berg och skogschef Lovén vid Uddeholmsbolaget gav följande vitsord: "Petrus Haag har intresse, goda insikter, nit, är nykter och städad samt har duglighet för yrket".

Petrus är på tredje plats bland de 24 sökande från Värmlands län med 155 poäng med två före sig på 165 poäng vardera. Innan skogsskolan i Lervik gör han 1901 sin värnpliktsjänstgöring vid förläggningen Trossnäs i närheten av Karlstad från tidig vår till sen höst.

Jag funderade på om Petrus kunde ha träffat barnens mor i samband med utbildningen vid Lervik och kontaktade Värmlandsarkivet som gjorde en omfattande undersökning av de församlingar som kunde vara möjliga, men fann ingenting. Från sin födelse 1880 till 1906 är han kyrkobokförd i Loviseberg. I november år 1906 ger han sig iväg på en arbetsvandring till Orsa och återfinns under Stenberg No 12 (Högbacka). I april 1908 flyttar han till Västerås och återfinns i Vargbo. Både i Orsa och Västerås utövar han skogvaktaryrket. I juni 1911 återvänder han till sitt hem i Loviseberg som länsskogvaktare.

Jag tror att han har fått besked om att hans far är sjuk och belutat sig för att komma hem och hjälpa sin mor och far. Lars Persson Haag avlider också året därpå. I Loviseberg blir han kvar tills han år 1915 flyttar till Ekshärad för att gifta sig med Valborg Elisabet Vhendin. Jag har gått igenom födelse- och dopböcker för de år han vistats i Orsa och Västerås men inte hittat någonting som tyder på att han fått barnen där.

Att släktforska

När man släktforskar måste man utrusta sig med tålmod, tålmod och åter tålmod. För det mesta får man arbeta hårt för att åstadkomma resultat men ibland kan man av en "händelse" hitta gåtans lösning. När jag började släktforska i början på 1970-talet i samband med att min farfar avled så råkade jag ut för en sådan fantastisk händelse! Min farfar Johan Edvard Borg var född år 1885 i Hargs församling i Roslagen och var ett s.k. oäkta barn. Några år senare gifte sig hans mor Kristina Edin med Johans styvfar och min farfar får efternamnet Borg. När jag frågade min pappa om han visste vem som var hans "riktige farfar" svarade han nekande men lovade att undersöka saken. Han lyfte telefonluren, vi var då på vårt sommarställe i Harg, och slog numret till sin kusin Thyra och frågade och hon svarade "Ja, men det var ju Bomans pojke". På några sekunder fick gåtan sin lösning och jag fick reda på att min farfars far hette Johan Edvard Boman och hade precis samma förnamn som min farfar. Idag, 35 år senare, hade jag aldrig kunnat lista ut detta genom arkivmaterialet.

Jag vet inte om jag någonsin kommer att kunna lösa gåtan med morfars barn eller om det blev så att han tog hemligheten med sig den där kvällen i april 1932 när han avled. Men jag vill försöka alla upptänkliga vägar och jag tror att jag kommer att hålla på att söka så länge jag lever. Framtiden kan man förvisso inte sia om men det känns så nu i alla fall.

För att försöka komma vidare har jag nu satt in en annons i ett veckoblad i Hagfors som går ut till många människor, kanske finns det någon där som vet något, det visar sig. Och... jag har lovat mig själv att om så skulle behövas gå igenom alla Värmlands församlingars födelse- och dopböcker för tiden 1900-1932. Men jag tänkte först fortsätta med de som är "nedåt Karlstad till"!

Du som har något råd att ge mig om var dessa barn kan tänkas finnas antecknade, hör gärna av dig. Jag är mycket tacksam för all hjälp jag kan få!

Vill du ringa är mitt telefonnummer 0520/44 16 21. Min mejladress är lana.calmestrand@telia.com och vill du hellre skriva ett brev är min adress Lena Calmestrand Kyrkväktarns väg 11 460 21 Upphärad

Ett stort tack till alla er som på något sätt bidragit med information om Petrus Haag och gjort det möjligt för mig att skriva ner denna berättelse.

Berättelsen om Petrus Haags sista timmar i livet är nedtecknad av Rolf Haag så som han fått den beskriven för sig.

VÄRMLÄNNINGEN

Gotthard Söderbergh skrev i boken "Svenskt", kapitel: "Värmlänningen" (1929) en rent poetisk skildring av värmlänningens splitterade kynne, som helt klart fortfarande har en viss relevans.

"Värmlänningen"

Är dalkarlen i regel tystlåten, så är värmlänningen desto mer språksam. Han kommer främlingen till mötes med stora famnen, strålar av glädje och nöjsamma historier, i vilka han helst själv spelat med. Dörren till hans

hem står på vid gavel och hans bord dignar av välfägnad. Gästfriheten är hans första bud, den största synden är gnidighet..."

Fortsättning på "Säfflemannens" blog: <http://saefflemannen.se/?p=2514>

Skilda förutsättningar

Hur är det att forska i en adlig släkt? Den frågan ställde jag mig efter att ha läst Elisabeth Thorsells anmälan i Vi Släktforskare av Olle von Posts bok "Den adliga ätten von Post". Elisabeth avslutar recensionen med "I det stora hela en bra bok som särskilt släkten kommer att ha nytta av framöver!"

Själv har jag bara bönder och

någon enstaka båtsman i släkten, så för att stilla min nyfikenhet tog jag kontakt med författaren. Det var inte så svårt eftersom han liksom jag bor ute på Hammarö.

Men först några ord om författarens avsikt med boken. Olles farfarsfars kusin publicerade 1921 ett manuskript med titeln "Wilhelm Mauritz von Post – hans förfäder och descender". Den målsättning som Olle haft för ögonen har varit att föra fram släktens historia till nutid (2006) samt

att korrigera och komplettera 1921 års manuskript. Totalt omspänner beskrivningen perioden 1625 – 2006.

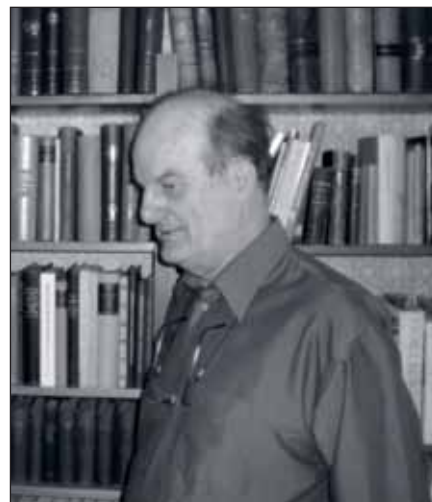
Under vårt samtal blir det tämligen omgående klart vad som är huvudskillnaderna mellan att forska i en bondsläkt kontra en adlig släkt. När jag började forska i mina anor, hade jag bara kunskap om namnen och födelseåren på min farfar och morfar. Och forskandet har därefter hela tiden skett i förstahandskällor av olika slag. Olle har däremot haft hyllmeter av andrahandsuppgifter om släktingar att plöja igenom och i vissa fall även pröva uppgifternas riktighet. En genomgång av litteraturförteckningen bär syn för saken. Många kalendrar, ättartavlor, biografier, minnesanteckningar och uppsatser. Emellanåt dyker det dock upp några – för oss "bönder" – vanliga källor: Sveriges dödbok, folkräkningar och mormonernas "Family Search on line".

Olle framhåller också en annan omständighet som varit en fördel i hans forskning. Han har fått fram en del värdefulla uppgifter bara genom att googla namnet von Post. Det är ju en väg som är ganska fruktlös för de flesta av oss andra med släktnamn som blev skyddade först 1901.

På efterfrågesidan föreligger också en stor skillnad. I min släkt är det väl i stort sett bara jag som är intresserad av resultatet av min forskning. Medan Olle däremot har en hel släktförening med mer eller mindre bördsstolta personer. Detta intresse manifesteras tydligast genom "Westerberga Fromma Stiftelse", vars uppgift dels är att

vårda den gård som varit i släktens ägo sedan mitten av 1700-talet och dels att ge stipendier för utbildning samt understöd till behövande fröknar och änkor med namnet von Post. Stiftelsen har även bekostat tryckningen av Olles bok.

Innan jag lämnar Olle berättar han lite om sitt nästa projekt: att gå bakåt i tiden. Under sina forskningar har han fått kontakt med tyska arkivforskare som kunnat påvisa att källäget – trots

Olle von Post

två världskrig – ändå är ganska gott när det gäller källor från medeltiden i de områden där hans tyska förfäder verkade.

Förhoppningen är att komma ända ner till den sägenomspunna riddaren Adolphus von Post, som levde i början av 1000-talet. Men, som Olle påpekar, det finns två stora stötestenar, dels materialets ålder, dels läsningen av den medeltida tyskan.

Åke Hörnqvist

<http://www2.historia.su.se/urbanhistory/cybcity/index.htm>

CyberCity är ett Internetbaserat historiskt uppslagsverk över de svenska städerna.

Cybercity är framtaget av Stads- och kommunhistoriska institutet vid Stockholms universitet

De uppgifter som finns i CyberCity är:

- * Geografiskt läge
- * Kort historik
- * Folkmängd
- * Näringsliv
- * Kommunala val
- * Litteratur

Ordföranden har ordet

Vi har firat Värmlands släktforskarförenings 25-årsjubileum. Vi ritade kurvan över antalet medlemmar genom åren, den börjar med ett hundratal och närmar sig nu 1300. En stadigt uppåtående trend.

Vad är det som gör släktforskning så populärt idag? Genealogi började som något som syftade till att visa att en person hade fin härstamning. I sina avarter handlade det om att fabricera förfäder även där man inget visste.

Idag letar alla sorters människor efter sitt ursprung ibland landsbygds-Sveriges torpare och backstugusittare, smeder och arbetsfolk. Och det är källkritik som gäller, för människor vill veta sanningen.

Vi som har varit med och hjälpt människor att hitta de närmaste generationerna bakåt har sett hur starkt människor upplever att få veta om sin egen familj och dess föräldrar och syskon bakåt i tiden.

Är det inte rotlösheten i dagens samhälle, och flyttningarna där man bor långt från var föräldrar och deras föräldrar igen bodde? Den muntliga traditionen i familjen blir kort. Så kommer en tid när man vill veta.

TV har varit framåt i vinter med serier med släktforskningsanknytning. När Clary Janssons i TV sökte sina rötter i Östra Ämtervik höll jag på att ramla ur soffan, när hon visade upp trakterna kring min sommarstuga, dels att hon kom från samma familj som den amerikanska från trakten av Seattle, som upptäckt att hon härstammade från Östra Ämtervik och som bett mig om hjälp att kartlägga den syskonkrets där de flesta emigrerade på 1890-talet. Jag har naturligtvis tussat ihop Clary Jansson med hennes amerikanska syssling, de epostar nu med varandra.

Vem tror du att du är? – var nästa TV serie. Även om det ibland var parodiskt med den service som kändisarna fick för att reda ut sina släktfrågor.

Men responsen har varit stor på programmen, det personliga har ett oerhört stort underhållningsvärde, men inte bara underhållning, eftersom det handlar om livets allvar. Serien är en kopia av en populär serie i engelska BBC. Och nu ska norsk TV göra en liknande serie, de har redan kontaktat oss eftersom en av personerna flyttade från Värmland till Norge 1872.

Det här med gränsvandring, flyttning över gränsen, blir alltmer av intresse. Ett antal seminarier har hållits i Sverige och Norge om denna forskning. Emigrantregistret, numera Sverige Amerika Centret, har intresserat sig för hur man ska kunna koppla ihop sökning av samma personer i svenska och norska arkiv.

Man kan undra om det verkligen är en passande namnändring när man samtidigt, helt rätt, vidgar sitt intresse för emigrationen till att inte bara handla om Sverige och Amerika.

Dessutom är det bara en tidsfråga innan andra och tredje generationens invandrare i Sverige ställer sig samma frågor om sina ursprung. Hur möter vi det?

En annan sida av växande släktforskningsintresse är vårens intresse för våra program på Arkivcentrum.

Bland programmen var t.ex. Maria Kläsbols presentation i Power Point av gamla fotografier av förfäder och släktingar. En oerhört fantasiäggande presentation och kreativ förnyelse av vad man kan göra med gamla fotografier.

Ett annat program var Lars Gunnar Sanders om bouppteckningar, en klassisk källa för släktforskare som vill komma de äldre generationerna

närmare in på livet. Men mest spännande har varit det att allt fler kommer på våra program. Det börjar bli trångt, men trevligt, i Almqvistsalen vissa torsdagar.

Föreningen expanderar också geografiskt. Vi kallar det för projektet Hela Värmland. Det är naturligt att vi har mycket aktivitet kring ArkivCentrum i Karlstad.

Men för alla de som bor på andra sidor av Värmland är det litet långt att allt för ofta ta sig till Karlstad. Därför har vi uppmuntrat till bildande av lokala släktforskargrupper, de finns nu i Säffle och Kristinehamn.

Och nu i vår höll vi ett möte i Arvika, som ledde till att en kontaktgrupp bildats även där för att dra i gång aktiviteter. Nästa blir kanske Sunne?

Vi är också ute hos hembygdsföreningar, nu senast i Nyed (Molkom).

15 augusti skall jag till Rämnen och i oktober blir ett möte i Storfors.

Till släktforskardagarna i Falköping arrangerar föreningen en subventionerad bussresa lördagen den 21 augusti, för att underlätta för medlemmarna att gå runt bland utställningsmontrar och höra föredrag. Glöm inte att anmäla om du är intresserad.

Det finns ingen anledning att tro att släktforskningsintresset inte ska fortsätta öka.

Bengt Nordstrand

Nya styrelsemedlemmar

Jag är född i Skillingmark, Eda kommun för snart 30 år sedan.

Intresset startade dels tack vare ett litet släktträd min mor gjort och satt upp på väggen där hemma, men framförallt för att jag ville veta mer om min farfars fars tid i Amerika. Då i 14-årsåldern gick det sakta, men tog rejäl fart när jag flyttat till Stockholm för högskolestudier efter studentexamen. Då kunde jag ta mig till Riksarkivet flera gånger i månaden, både släktforskarfilialen i Arninge

Per Magnusson

och huvudarkivet på Marieberg. I början använde jag först det norska

programmet Winfamily, nu har jag sedan många år använt Disgen.

Forskningen utvecklades efterhand till att omfatta hela Skillingmark, idag är det kring 6000 personer med anknytning till Skillingmark i min databas.

I min utforskning av mina och mina bekantas släkter har jag nu rotat i alla Sveriges län samt mycket i Norska fylkena Akershus, Hedmark och Östfold.

Mina rötter finns i Värmland och Karlstad men också i Bergen i Norge och i Göteborg.

Mitt intresse för släkten har funnits ända sedan barndomen. Min far, Kjell Monsén, var mycket intresserad av sin släkt och även av min mors. Jag har "ärvt" några släktutredningar som jag har börjat komplettera och börjat forska bakåt i tiden.

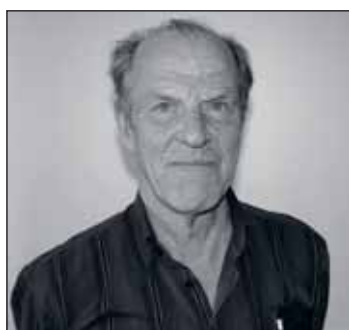
Anne-Marie Monsén Olsson

Just nu ligger all egen släktforskning nere. Jag har ett uppdrag genom Värmlands Släktforskarförening att forska/registrera helbrägdagöraren August Boltzius brev. Brev som han mottog från människor från ett stort antal länder.

Jag är en genuin värlänning, född i Karlstad 1936. Men mina föräldrar kom från Småland och Västergötland och min fru är från Norrbotten. Hela Sverige är således mitt arbetsfält för släktforskning.

Mina föräldrar gick bort ganska tidigt och mor- och farföräldrar var döda när jag föddes. Det var således en stor lucka när jag som vuxen ville veta något om släkten. Alla fotoalbum och annat arvegods har jag kvar eftersom jag är enda barnet. Detta sporrade till att ta reda på mera om tidigare släktled.

Under en semesterresa besökte jag Växjö emigrantmuseum och fick där hjälp att komma igång. Detta var för 15 år sedan och det fanns endast rullband att tillgå.

Gunnar Annenmark

Det är ju en sport att komma tillbaka så långt som möjligt i historien men kyrkböckerna begränsar i allmänhet till 1700-talets början.

En större gård som såldes av FMF hade jag följt i 8 generationer men ville gärna veta lite mera och sökte på "Google". Där fanns en släktkrönika som visar att vår släkt fanns på gården redan före 1547. Således 14 generationer tillbaka!

En stor upplevelse är att ta cykel och gamla kartor och leta rätt på gårdar och torp som man läst om under vintern. Genom att följa de gamla vägarna och stigarna lever man sig in i hur ungdomarna träffades i gamla tider. Det har också hänt att bonden går upp på vinden och letar i gårdskistan och kommer ner med släktträd och skiftesförrättningar. Kanske har jag hittat en avlägsen släkting?

Det finns mycket att finna på hembygdsgårdar och bibliotek. I Vetlanda hittade jag en bok skriven av en lek-kamrat till min farmor. Den berättar om livet på vår smålandsgård och FMF: s familj sett ur en tonårings perspektiv. Det var som att få vara delaktig hos de gamla släktingarna på slutet av 1800-talet.

Bilder från Årsmötet och Släktforskningens dag.

På Släktforskningens dag firades Värmlands släktforskarförenings 25-årsdag.

Årsmötets gästföreläsare, Torleif Styffe, läste dikter och berättade historier från nordvärmland. Som avslutning framförde han en munspeledduet med riksspelemannen Helge Balkåsen.

Vid årsmötet avtackades avgående styrelsemedlemmar, Lars-Gunnar Sander, Peter Borg och KG Lindgren efter mångårigt styrelsearbete.

Kultur- och fritidsförvaltningen uppmärksammade föreningens 25-årsjubileum med blommor och blad. Deras representant gav dessutom en effektiv presentation av sin släktavla.

Thomas Kvarnbratt, Arkivcentrum, uppvaktade med ett erbjudande som du kan läsa på sista sidan i denna tidning.

Vår förste ordförande, Anders Höglund, kåserade om föreningens gågna 25 år och släktforskningens tekniska utveckling.

Lars Andersson talade över ämnet: Historien om ett hemman. Efter föreläsningen var det en strykande åtgång på hans senaste bok: Ljus från ingenstans.

Bussresa till släktforskardagarna i Falköping

Lördagen den 21 augusti 2009

Värmlands Släktforskarförening medverkar under släktforskardagarna i Falköping med ett bokbord mm i monter I 1 tillsammans med Värmlandsarkiv.

Som en del i föreningens 25-års jubileum planerar vi en subventionerad bussresa för föreningens medlemmar. Resekostnad för medlemmar 100 kr tor, om plats finns får icke medlem medfölja till kostnad av 200 kr.

Följande är planerat beroende på intresse:

Buss 1

Avresa från Årjäng den 21/8 kl 06.45 via Knöstad och Grums E18 Gruvökorset, VärmlandsArkiv i Karlstad kl 08.00.

Hemresa från Falköping kl 16.00.

Buss 2 *

Avresa från Årjäng den 21/8 kl 06.30 via Arvika och Kil jvg-station, Kristinehamns jvg-station kl 08.45. Hemresa från Falköping kl 16.00. Eventuellt går bussen via VärmlandsArkiv i Karlstad beroende på deltagare.

**)Om bara mindre intresse finns att deltaga i resan går enbart Buss 1, men då även via Kristinehamn.*

Anmälan

Senast fredagen 26 juni

till nedanstående adress.

Först till kvarn gäller vid för många anmälda. Betalning sker i samband med påstigning till reseansvarig. Anmäld som uteblir från resan är betalningsansvarig, om inte giltigt skäl finns, (sjukdom, motsvarande).

Besked ang. antal bussar och resvägar eller att ingen resa blir av, meddelas senast måndagen 3 juli. Minsta antal anmälningar är 25 st/buss.

Du kan gå in på www.fsffalbygden.se och läsa vad det finns för utställare, föreläsningar mm. Du kan även gå in på VärmlandsRötter www.genealogi.se/varmland finns länk till Släktforskardagarna.

Skicka din anmälan i första hand till hans_hugo@telia.com, eller 054-872993. Ange buss samt påstigningsplats.

Väl mött!

Hans Olsson

Höstens program

Plats: Arkivcentrum. Tid 19.00 om ej annat anges.

Datum	Möte	Ämne	Värd
Torsdag 17 sept.	Temakväll	Tema grannlandskap: Gunilla Didriksson från förbundsstyrelsen berättar om släktforskning i Örebro län och informerar om aktuellt från Sveriges Släktforskarförbund.	Lars-Gunnar
Torsdag 1 okt.	Fikaträff	Vi utbyter erfarenheter.	
Måndag 19 okt. Kl 18	Temakväll	Matts Nilsson berättar om Selma Lagerlöf och Lagerlöfssläkten. Det är i år 100 år sedan Selma fick Nobelpriset.	Gunnar A
Måndag 2 nov.	Fikaträff	Vi utbyter erfarenheter.	
Torsdag 19 nov.	Temakväll	Märkesåret 2009 - vi uppmärksammar att det bara gått 200 år sedan separationen från Finland.	Eva Lejrin

Boken om Segerstad socken

Utgiven av Segerstads Hembygdsförening 2008. Redaktör Gun Gundell. 315 sidor. Inbunden med skyddsomslag, rikt illustrerad. Person- och ortregister saknas. ISBN 978-91-633-3761-1. Boken beställs från Lars Hjelm, 054-541152 eller 070-6657700. Boken kostar 350 kronor för medlemmar i hembygdsföreningen, 400 kronor för övriga. Porto tillkommer.

Segerstad är en Värmlandssocken som inte skulle anses vara typiskt värmländsk. Detta om man med typiskt värmländskt menar kuperade bygder med skogar, sjöar, och små gårdar. Segerstad har istället slättmarker, stora gårdar och innanhavet Vänern som sina geografiska kännetecken.

Segerstadshalvön, belägen en mil väster om Karlstad, har trots sin centrala belägenhet i vårt landskap aldrig blivit särskilt uppmärksammat eller omskriven. För mer än 45 år sedan gav prosten Carl Mellkvist ut sin bok om Segerstads storebror i norr, Nor. En lokal bibliografi sammanställdes på 1980-talet av Åke Lundell, och strödda notiser fanns att hämta ur diverse tryckta verk, men med den sockenbok som i början av

2009 nådde läsarna, har nu Segerstad äntligen fått inta sin förtjänta plats i den lokalhistoriska värmländska litteraturen.

På drygt 300 sidor får sådana traditionella sockenboksämnen som kyrkan, skolorna, föreningarna, kommunen, fattigvården och den allmänna sockenhistorien sin skildring. Men det finns också mer specifika områden som skildras som jordbruket och skärgårdslivet.

Artiklarna är ofta korta och påfallande många tar avstamp i personliga minnesbilder från 1900-talets första hälft. I detta har man ändå lyckats fånga socknens väsen, och det förefaller inte som något område saknas. Den som svarat för överlägset flest artiklar är bokens redaktör Gun Gundell.

En märkvärdighet i socknen är gården Aspberg som från 1381 var tillhörigt Vadstena kloster, som deras enda jordagods i Värmland. Detta gjorde att Aspberg blev föremål för en artikel av Clas Tollin i tidskriften *Folkets historia* 2002-03. Tyvärr har inte detta uppmärksammats i boken.

Det dröjer ända till sidan 78 innan en tydlig karta över socknen finns med. Det handlar då om häradskartan från

1800-talets slut. Den borde ha fått en mer framskjuten plats.

Bokens titel, som den anges på titelbladet, förvirrar. I all löpande text används mycket riktigt formen Segerstads socken eller motsvarande, alltså med genitiv, trots att ingen någonsin uttalar bokstaven d i sockennamnet. Men på titelbladet står det Segerstad socken, utan s! Vad detta beror på är svårt att veta, men det är något störande.

Boken är väl formgiven av Zanna Landmark. Tyvärr har ett matt papper valts till boken. Bilderna blir därför stundtals gråmurriga. Men det kanske handlar om en kostnadsfråga.

En käpphäst för släktforskare som läser hembygds litteratur brukar vara om det finns sak-, Orts- och personregister. Det finns det inga i denna bok – Tyvärr! Många namn figurerar och ett personregister skulle ha varit mycket välkommet.

Segerstads Hembygdsförening har nu nått målet och sockenboken är klar. De är att gratulera till ett gott arbete, och alla som har anknytning till Segerstad finner mycket av värde i boken!

Carl-Johan Ivarsson

Bättre sent än aldrig – om ödetorpen i Treskog, Gunnarskog

Författaren, Lars Persson, har gett boken titeln ”Bättre sent än aldrig” och därmed torde han – med rätta – mena att han tillhör den sista generation, som fortfarande har minnen från den tid då många av dessa torp fortfarande var i drift och gav en knaper bärgning till sina brukare. För en utomstående, som bläddrar i boken, framträder bilden av att fattig-Sverige var en ytterst påtaglig realitet för många så sent som för två mansåldrar sedan.

Lars Persson med medhjälpare har åstadkommit en heltäckande dokumentation av de ödetorp som finns inom det som förr benämndes ”7/4-dels hemandet Träskog, Mängen och Tenhöjden”. Inom detta begränsade område fanns det inte mindre än 221 torp, av vilka nu alla är borta.

Jag utgår från att det finns många som uppskattat detta omfattande arbete och jag är övertygad om att framtida släktforskare kommer att

skänka honom en tacksamhetens tanke, att han tog sig an detta arbete innan allt fallit i glömska.

Boken är på 131 sidor, är inbunden och kostar 200 kr.

Den kan beställas hos författaren, tel. 0570-146 48 eller hos bokhandeln Bokträdet i Arvika, tel. 0570-135 95

Åke Hörnqvist

“Där finnar bröt och røjde...”

K-G Lindgren i Säffle har gett ut sin andra bok, “Där finnar bröt och røjde...”. Han banade 1997 väg med “Gränsjöstrane - en tvåhundraårig epok” som också kom till för att spåra sina finska rötter.

Nu är alltså K-G framme igen. Han är född och uppväxt i byn Grännsjön på Älgå Finnskog och är en synnerligen engagerad och hängiven medlem i Älgå Hembygdsförening. Han har genom sin noggranna forskning spårat sitt ursprung 371 år tillbaka i tiden, till 1638 i Savolax i sydvästra Finland.

Där har han sina rötter och därifrån utvandrade omkring 1640 de första finnarna till hans Gränsjötorp, lockade av kung Karl IX om “sex skattefria år”. Finnbygdens kultur och egenart har sin givna plats i K-G Lindgrens hjärta. Han beskriver själv att hans tankar ständigt är på vandring när han om somrarna som en sökare vandrar omkring i rötterna efter de gamla finntorpen - utan att veta vad han egentligen söker. “Bara att det är något”, som han uttrycker sig.

Ingenting lämnar honom oberörd. Han kan sätta sig ner på ett odlingsröse och i sakral tystnad visa sin vördsamhet och ödmjukhet för “vad som en gång röjts och med svett och tårar odlats. Ödmjukhet också för det historiska perspektivet, medveten om vår egen tids lilla betydelse”.

Här får jag utrymme för förmågan att sätta min fantasi och tankeverksamhet i rörelse. Men för djupa känslor och tankar om en tid som för alltid ligger bakom oss och sannolikt aldrig kan återskapas, konstaterar han också. Han citerar den finske skalden Johan Ludvig Runebergs i dikten “Fänrik Stål”:

“Till flydda tider återgår min tanke
än så gärna mig vinkar från förflutna
år så mången vänlig stjärna”.

Finnskogen och kyrkan och dess präster genom åren är intressanta avsnitt i boken. Vid tidpunkten för Södra Finnskogens kolonisering av finska invandrare i slutet på 1630-talet låg kyrkan i Gladhafors, idag benämnd “Fors”.

Södra Finnskogen är geografiskt den sydostligaste delen av Glava socken. Den utgör den del av socknen som på 1600- och 1700-talen i huvudsak exploaterades av finnar och finnättlingar.

I centrum ligger K-G Lindgrens sedan många år “eget” Gängene, med både den första och största bosättningen i området och efterhand en given samlingsplats i bygden. Inte för inte valde K-G Lindgren själv här platsen för sitt boende sommartid. Här kunde han inandas den rätta atmosfären för sitt ursprung. Glava socken - med belägg från 1503 - ligger väster om Glafs fjorden i Gillberga härad och begränsas i norr av Älgå socken, i väster av Sillerud, i söder av Långserud och i öster av Stavnäs socken.

Boken “Svenska Ortsnamn” beskriver namnets ursprung “Gladhavall-våll” till älvnamnet “Gladh” och valder (gräsmark). Enligt andra språkforskare är detta inte adekvat.

En språkforskare vid namn Sahlgren hävdar att sjöarna Stora Gla, Övre Gla och Glafs fjorden en gång gick under det gemensamma namnet “Gladh”. Gladhavall skulle enligt denne forskare ursprungligen betyda “vallen mellan de två största och viktigaste sjöarna Gladh”. Glava skulle enligt samme forskare kunna betyda “Gladhbornas vall” (eller “kyrkvall”). Själva kyrkplatsen kallades Gladiswall (Gladisvall). 1827 restes en minnessten av kyrkans tillkomst. Stenen bär inskriptionen “Gladhewells Munke Kyrka. Bygdes

År 1131. Trotsat 6 sekler”. Ytterligare en inskription berättar att “Här Stod Templet i Gladiswall. Snart har ett Århundrade framgått öfwer dess Ruiner. Stenen upprestes åt minnet af den forna Helgedomen. JGC och MSS. År 1827”.

De senare initialerna syftar till dåvarande ägaren av Fors, majoren Johan Gustaf Carlsten och hans hustru Maria Margareta Schröder. Om den ursprungliga kyrkan verkligen har sina rötter i årtalet 1131 finns det idag inget belägg för.

“Där finnar bröt och røjde...” är en gedigen bok på 397 sidor, 101 bilder och över tusen Orts- och personnamn. Så många att jag inte kan räkna dem alla.

Kjell “Keeper” Emanuelsson

Register till Västra Fågelviks kyrkböcker

Födde 1862-1900
Vigde 1875-1900
Döde 1875-1900

Registrering:
Ulla Hansson, Töreboda
CD-skiva.
Excel-format.
Excel-viewer ingår.
Pris: 140 kr (ej medlemsrabatt)

Boken om Stenbyn i Långserud

Från den öppna jordbruksbygden vid sjöarna Aspen och Lången, där Långseruds kyrka ligger, går en väg norröver, som snart nog för en till ett annat landskap.

Åkrar och ängar krymper och skogarna växer, liksom höjderna. Vägen blir snart ett äventyr med alla sina krokarna och backar och man kan tro att rena ödemarken väntar.

Och visst glesnar bebyggelsen, men Skomarka i Långserud – dit vägen för – är långt ifrån någon död avkrok av världen utan en levande del av Värmland, med Lönnskogs Folkets Hus som en påtaglig sammanhållande länk för bygdens folk. Här bedriver man slöjd och hantverk och ordnar fester och föreningsmöten.

Man har också sin särskilda historia att samlas kring och det är påtagligt hur viktig den delen av verkligheten är för bygden.

Alltsedan 1970-talet har den s k Lönnskogsgruppen arbetat med att dokumentera norra Långseruds gårdar och människor, vilket har gjort många människor engagerade som informanter eller leverantörer av foton och gamla dokument.

Några få har stått för själva insamlingen av historiska fakta, men dessa har varit desto mer idoga och deras verksamhet har sannerligen varit en del av att hålla bygden fortsatt levande.

Under en så lång tid hinner saker att hända. Den ursprungliga Lönnskogsgruppen är decimerad genom dödsfall och avflyttning. Sylvia Olsson i Lönnskog har dock arbetat vidare med det material man samlat in och kunde år 2003 ge ut en första mäktig redovisning över hemmanet Lönnskogs historia.

Hösten 2008 var det så dags för

nummer två i serien om byarna här uppe, den som handlar om Stenbyn.

Här bor idag sex familjer, men 42 gårdar och torp har funnits inom byns gränser. Det är tillräckligt för att en rik och omväxlande historia har kunnat skapas. Dokumentationen om Stenbyn omfattar således inte mindre än 415 tättskrivna A4-sidor, fördelade på två häften.

Stenbyn har uppenbarligen fått sitt namn efter några kraftiga flyttstensblock, som ligger mitt i byn – enligt sägnen ditkastade av de tvistande jättarna Ram och Knip, bosatta i de omgivande bergsknallarna. Hemmanet nämns för första gången i hävderna år 1564.

Sylvia Olsson kan berätta om mängder av gårdar och torp och om många av människorna som bott här, inkluderande deras släktskapsförhållanden, deras sysselsättningar och deras personliga egenskaper. Hon bygger på en lång rad skriftliga källor, men har också en ovanligt rik fond av muntliga berättelser att ösa ur.

Det är just det här, att hon har tagit vara på vad de gamla sagt och förmedlar det till oss i skrift, som ger böckerna om Stenbyn (och den tidigare om Lönnskog) sitt alldeles särskilda värde – ett värde långt utanför den egna bygdens gränser.

Här finns kortfattade historier om allt möjligt: om hur Stenbyborna fördelade det gemensamt inköpta julbrännvinet ute på sjön Björnklammens is för att undvika att en enskild markägare skulle råka illa ut, eller om den ofärdige Frans, som trots att han inte kunde gå hjälpte till med att bryta ny mark och rullade bort stenar med sitt huvud, eller om den fattiga Kerstin Olsdotter, hon som drunknade en vinter 1858 när hon rodde hem från

sina svärföräldrar, där hon varit och fått låna en påse med skrämmjöl till kvällsgröten.

Det finns så mycket av dramatik och epik mitt bland alla källtroget återgivna namn och årtal för personer och platser!

Sylvia Olsson är ingen vanlig hembygdsforskare, vilket också märks när man bläddrar igenom de två häften – föredömligt väl illustrerade och försedda med både källförteckning och personregister.

Hon har levt med och för sin bygd genom alla år och plöjt allt vad hon kunnat komma över av uppgifter om dess historia. Hon har gjort det med ett sinne för vetenskaplig metodik, som hon varvat med sin förmåga att lyssna på de gamla och att sedan berätta vidare.

Sylvia sätter ett riktmärke för vad som är möjligt att åstadkomma på det här området och tydliggör verkligen tesen om att varje by och varje människa har en unik historia, väl värd att bevara. Hon fortsätter arbetet och har närmast en bok om hemmanet Fjäll i sikte. Vi väntar med spänning!

Peter Olausson

Värmlands Släktforskarförenings lokalgrupp i Arvika startar på försök

Släktforskarträff i Arvika

Måndag den 7 september kl 17.00 – 19.00 i Arvika bibliotek

Vi planerar sedan att träffas den första måndagen varje månad, samma tid och plats. Välkomna till en förutsättningslös träff för nybörjare såväl som för erfarna forskare. Kom gärna med idéer om hur våra framtida träffar ska utformas!

Kontaktperson: Christer Gustafsson, e-post: ch.gust@telia.com, tel: 0570-17189

Apropå Arvika stadsprivilegier

I senaste numret av VärmlandsAnor, (2009:1), finns en lista över stadsprivilegier i Värmland. För Arvika anges där 1911.

Det finns en kungörelse från den 22 april 1811 om anläggande av en köping vid Arvika. I en annan kungörelse daterad 23/12 1812 under-tecknad av kronprins Carl (blivande Karl XIV Johan) får den nya köpingen värdighet av stad och skall heta Oscarsstad uppkallad efter kronprinsens son Oscar. 1821 ändras namnet till Arvika stad och 1826 förlorade Arvika sina stadsrättigheter och blev åter köping.

I sin skrift "Arvika köping förr och nu" (1908) skriver fil dr och komminister Gustaf Karlberg:

"Om anledningen till denna degradering berättas följande: kronprins Oscar företog i början av 1820-talet en resa till Norge. På vägen dit gästade han Oscarsstad. Den lilla stadens innevånare gjorde allt för att på ett värdigt sätt emotta den höge gästen.

De små husen kläddes med blommor och girlander och äreportar restes. Men - invånarna i Oscarsstad voro väl icke så särdeles boksynta och namnet Oscar var troligen på den tiden icke så känt; allt nog, på en av stadens äreportar lästes med stora bokstäver icke Oscarsstad utan

- Oxarsstad.

Vidare berättar traditionen, att skrik och oväsen ägde rum på stadens gator om natten, då prinsen gästade staden, och att t.o.m. stenar blivit kastade mot rutorna av det hus, där prins Oscar tagit in.

På grund av allt detta råkade den nyanlagda staden i hög onåd."

Sten Nyborg

Kristinehamns släktforskargrupp

Torsdagen den 3 sept. drar vi igång höstens aktiviteter.

Vi samlas på Biblioteket kl 18 30.

Bertil Olsson, som nyligen släppt sin bok om värmländska porträtt- och bildgravstenar, kommer att berätta om några intressanta stenar och personer från Kristinehamn gamla kyrka.

Efter detta inledande föredrag kommer vi att presentera ett förslag till program för hösten. Vi vill gärna ha en diskussion kring detta, så att vi får ett program som lockar många.

Ur andra medlemsblad

Värmlänningar

Bäfvernytt nr 41

(Härnösands Släktforskare)
Antavla med bl a Nils Kjellin född 1755 i Lindås, Lungsund.

Gränsposten nr 66

(Gränsbygdens Släktforskare)
Efterlysning avseende bl a Guppevik i Trankil.

Släkt 2009:1

(Sveriges Släktforskarförbund)
Gnistrande släktsaga vid Klarälven av Mats Karlsson.

Strödda Annotationer nr 41

(Släktforskarblad för Örebro län)
Ekströms – i fädrens spår av Gunnar Persson: grundaren av Ekströms i Örebro (blåbärs- och nyponsoppa mm) Henrik Eberhard Ekström var född 1821 i Arvika som ättling till kända värmlänningar.

Slekt & Data (DIS-Norge)

Tema: Folketelling 1875

Övrigt

Släktforskaren 2009:1

(Helsingfors Släktforskare r.f.)
På flykt i eget land – intern-flyktingar under stora nordiska kriget av Johanna Aminoff-Winberg: bl a nämns borgmästarännen Anna Lund från Uleåborg, bosatt i Kristinehamn.

Släkt 2009:1 (Sveriges

Släktforskarförbund)
Skottar i Sverige av Aron Axelsson.
De viktiga källhänvisningarna av Michael Lundholm.

Tunarötter 2009:2 (Föreningen

Släkt och Bygd i Borlänge)
1829 års Stadga för gästgiverierna.

Västgötogenealogen 2009:1

(Västgöta Genealogiska Förening)
Det svenska jordbrukets historia av Lisbeth Svahn

ANOR SÖKES

Anor sökes nr 842

Jeg har forsket i slekten til min kone, Marit, som er fra Oslo. Hennes fars aner kommer fra Göteborg og hennes mors aner kommer fra Värmland og da er det Jan Eriksson Rosenberg, som er sporløst borte.

Han er født 21/9 1790 i Värmland, men hvor i Värmland vet jeg ikke. Han og en bror reiste til Norge, Jan dro til Asker og her giftet han seg 19/5 1820, men flyttet siden til Moss, hvor han traf igjen broren sin.

De var nok utdannet smed begge to for de arbeidet ved Jernverk, Jan først ved Bærum Jernverk og siden ved Moss Jernverk. Jeg har hørt at de har mange etterkommere i Norge.

Håper det går ann og finne Jans fødested? Kontakt - se nedan!

Anor sökes nr 843

Jan Eriksen Rosenberg er født i Värmland 21. september 1790 men jeg vet ikke i hvilket sogn.

Jeg vet heller ikke når han kom til Norge, men han giftet seg i Asker 19. Mars 1820 med Anne Marie Peder- sen som er født den 26. juli 1795 i Lysaker, Akerhus. De fikk 10 barn og 7 av disse er født mens de bodde i Bærum Jernverk. 1

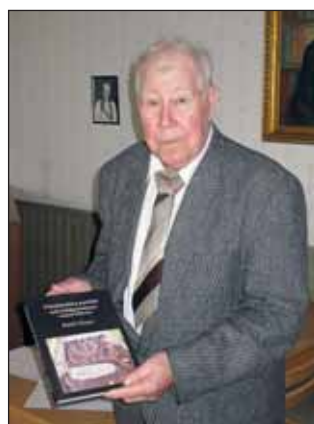
7. Mai 1834 flyttet de til Moss Jernverk. På flyttelasset var der 11 barn og den yngst var en jente hvis far het Erik Eriksen Rosenberg som var bror til Jan. Jeg er takknemlig for om noen kan gi meg et tips om hvor de er født.

Dines Axelsen
Håkonkastet 7 L
N 1453 Bjørnemyr, Nesodden
Norge. Telefon + 47 66 91 19 01
E-mail: din-ax@online.no

Värmländska porträtt- och bildstenar

är titeln på den bok som Bertil Olsson "släppte" vid en sammankomst i Nors kyrka söndagen den 3 maj. I boken beskriver han stenarnas text och bild samt person- och tillkomsthistoria så långt källorna tillåter. Författaren har vinnlagt sig om att få med alla identifierbara porträtt- och bildstenar i Värmland.

Antalet stenar uppgår till 108, varav den äldsta är daterad till 1596 men huvuddelen är från 1600-talet. Geografiskt ligger tyngdpunkten i östra Värmland men även Värmlandsnäs och västra Värmland är väl representerade. Däremot finns det inga från Karlstad.

Bertil Olsson

Boken är på 240 sidor och kostar 200 kr. Intresserade kan ringa författaren, Bertil Olsson, tel. 054-53 91 21 eller via brev till adressen: Skane 112, 660 52 Edsvala.

Sverige Amerika Centret

Under vintern har Emigrantregistret successivt flyttat sin verksamhet från Arkivcentrum till Residenset – till stora och fräscha lokaler.

Till invigningen den 1 april hade man lyckats få kung Carl XVI Gustaf och drottning Silvia att närvara, så evenemanget blev utförligt refererat i lokalpressen.

I de nya lokalerna kommer man att få möjlighet att komplettera den traditionella släktforskningen med utställningar och föreläsningar. Ett besök i den nu uppsatta utställningen kan varmt rekommenderas.

Oppettider är: mån-fre 12 00 – 18 00 och lör-sön 12 00 – 16 00.

Men passar inte dessa tider, kan man avtala om andra om man ringer 054 – 67 15 000.

Samtidigt med flytten har organisationen bytt namn. Nu är det *Sverige Amerika Centret*. Avsikten med namnbytet är att det nya skall ge en bättre bild av verksamheten samt spegla ambitionen att bli mer utåtriktad.

Åke Hörnqvist

Nr 146

Anledningen till att jag började få ett intresse över min farfars släkt, var att jag visste ganska lite om honom. Han dog 1957 i Bromma (Stockholm) och då var jag endast ett år gammal.

Efter min farmors död 1993 hittade jag en gammal bouppteckning avseende min farfars far daterad 1925, hans senaste adress var Arvidstorp i Varnum.

Jag trodde att farfars släkt kom från Filipstad, men det framgår av antavlan att Ölme är en ort som dominerar.

*Pierre Lund
Arbetaregatan 21 B
112 45 Stockholm*

NYTT FRÅN ONLINE-tjänster

GENLINE

GFF 3.0

Genline har lanserat en ny FamilyFinder som gör det möjligt att skriva in kyrkboksuppgifterna i klartext, något som dom kallar texttolkning.

Nu kan du således dela med dig av din forskning genom att texttolka uppgifterna om dina förfäder. Denna funktion skapar många fördelar, bland annat:

- Lättare att överblicka sin egen forskning.
- Kyrkböckerna blir sökbara inte bara på plats utan också på person.
- Underlättar för nya släktforskare.
- Enkelt att i framtiden skapa släktträd utifrån din forskning genom en koppling till Familjeband.
- Unik tjänst där det texttolkade materialet alltid kan jämföras med originalet.

ARKIVDIGITAL Online

”Inom några veckor räknar vi med att kyrkböckerna (-1894) för Blekinge är klara och tillgängliga i AD OnLine. Uppsala län blir klart under sommaren och vi har även kommit överens med Landsarkivet i Härnösand och vi kommer att börja fotografera där under augusti.”

SVAR

Folkräkningen 1880 uppdaterad!

Ytterligare 46 182 sökbara personer. (Publicerad: 2009-04-29)

Ockupationsarkivet från Novgorod - Fritt sökbart!

I samarbete med Slaviska institutionen, Stockholms universitet har SVAR digitaliserat mikrofilmer innehållande Ockupationsarkivet från Novgorod.

Ockupationsarkivet från Novgorod, förvarat på Riksarkivet i Stockholm, är unikt genom sin ålder och sitt stora omfång. Det är ett krigsbyte och hänför sig till åren 1611-1617. Här återspeglas ännu den moskovitiska statens administrativa rutiner från 1500-talet. Ockupationsarkivet anses vara det mest kompletta äldre statliga ryska arkiv som har bevarats till våra dagar.

(Publicerad: 2009-04-24)

Daniel Westlings släktutredning är publicerad!

Mormoderns gren är den sista att publiceras i Daniel Westlings släktutredning.

(Publicerad: 2009-03-27)

Red. kommentar:

På Värmlandsrötter finns länk till information om Westlings rötter i Ekshärad.

Antavla nr 146	Upprättad för Johan Gottfrid Lund, f. 29/6 1886 i V Åm, Ölme(S)				ff (4) t Pierre Lund. Orter i (S) län om inte annat anges	
Generation I	Generation II	Generation III	Generation IV	Generation V		
Nr 2-3 (1)	Nr 4-7	Nr 8-15	Nr 16-31	Nr 32-63		
Nr 2, far	Lund	Pettersson, Jonas. Nybyggare, bonde	Carlsson, Peter			
Lund	Johan Jonasson	f 6/8 1777, Varnum, Kärret Ö	f 1751			
Carl Johan	Fältjägare	d 1/7 1835, Ölme, Skanum La	Jonsdotter, Sigrid			
Gruvbyggare	f 5/2 1813	g 14/10 1803	8 f 1754			
f 13/1 1848	Ölme, Grytingskogen	Svensdotter, Cajsa	Johansson, Sven. Bonde	Johansson, Johan		
Ölme, Sölsåsen	d 3/9 1881	f 24/9 1782, Ölme, Grytingskogen	12/10 1739, Varnum - 3/7 1821, Ölme	Andersdotter, Karin		
d 20/1 1925	Ölme, Sölsåsen	d 29/4 1850, Ölme, Skanum La	Håkansdotter, Sara			
Varnum, Arvidstorp	4	9	1747 - 17/2 1811, Ölme, Grytingskogen			
g 26/12 1875	Nilsdotter	Nilsson, Nils. Torpare	Fager, Nils Evertsson. Soldat	Björkfelt, Even		
	Sara	f 17/10 1792, Ölme, Fageråsen	2/3 1758, Långserud - 26/2 1836, Ölme	Olofsdotter, Marit		
Nr 1, ansökare		g 12/11 1815	Andersdotter, Sara			
Lund	f 30/11 1822	10	1755, Summo - 15/3 1809, Ölme			
Johan Gottfrid	Ölme, Lämås skog	Andersdotter, Anna	Nilsson, Anders. Dagkarl			
Spårvägsman	d 24/9 1885	f 14/11 1784, Varnum, Kurlanda	1751 - 30/8 1810, Varnum, Sanna			
f 29/6 1886	Ölme, Sölsåsen	5	Bengtssdotter, Brita			
Ölme, Åm V		11	1760 - 26/4 1792, Varnum, Västermosse			
d 1957	Åmberg	Jönsson, Jonas. Nybyggare, torpare	Jonsson, Jöns. Bonde	Jönsson, Jon		
Bromma(A)	Per Jonasson	f 8/10 1778, Ölme, Åm V	7/7 1742, Ölme, Åm V - 4/6 1789, Ölme	Nilsdotter, Annika		
	Soldat	d 7/5 1849, Ölme, Åm Ö, Allmän.	Olofsdotter, Ingeborg	Larsson, Olof		
	f 3/11 1802	g 31/3 1799	2/1 1740, Ölme, Sikterud - 1796	Andersdotter, Kierstin		
	Ölme, Måsmynren	Pettersdotter, Greta	Andersson, Petter. Hemmansägare			
	d 6/11 1869	f 4/5 1775, Varnum, Dye S	1755 - 2/6 1787, Varnum, Dye S			
	Ölme, Åm V	d 5/2 1847, Ölme, Åm Ö	Svensdotter, Cattarina	Tholsson, Sven		
	g 23/12 1849	6	13 f 28/5 1750, Varnum, Höje	Nilsdotter, Malin		
Nr 3, mor				Månsson, Nils		
Åmberg	Ericsdotter	Andersson, Eric. Bonde	Nilsson, Anders. Bonde	Jonsdotter, Brita		
Sara Johanna	Stina Caisa	f 18/5 1792, Ölme, Vegle	8/6 1756, Ölme - 30/1 1820, Ölme			
	f 12/10 1824	d 5/10 1860, Ölme, Prästgården	Persdotter, Stina			
f 7/5 1858	Ölme, Åm Ö	g 26/5 1817	14			
Ölme, Åm V, Allmän.	d 21/3 1899	Ericsdotter, Maja	Håkansson, Eric. Bonde	Persson, Håkan		
d 7/1 1907	Ölme, Håstås	f 17/11 1795, Ölme, Åm Ö	4/9 1754, Ölme - 28/6 1802, Ölme	Jacobsdotter, Cherstin		
Varnum, Bergsjötorp		d 31/8 1848, Ölme, Åm Ö	Andersdotter, Maria			
	7	15	d 7/10 1832, Ölme, Åm Ö			

Programgruppen efterlyser

Har du något ämne du skulle vilja att vi behandlar på något av släktforskarföreningens möten? Eller ännu hellre - skulle du vilja berätta om egna erfarenheter eller eget specialintresse t ex som inledning på någon av våra fikaträffar?

Har Du som medlem önskemål eller tips om aktiviteter?

Du är i så fall välkommen att höra av dig till Anneli Johannesson, tel 054-52 13 86 eller via e-post: anneli.johannesson@semcon.com

Anbytarforum är åter fritt!

Det är nu åter fritt att skriva och delta i diskussioner om släktforskning och närliggande ämnen på Anbytarforum.

Det blir dock fortfarande obligatoriskt med användarkonto. I stort sett alla forum har användarkonto och för att undvika anonyma inlägg vill vi ha kvar dessa. Även den arbetsgrupp som utvärderat avgiften på förbundsstyrelsen uppdrag förordar att användarkonton bör vara kvar.

Förbundsforum blev fritt redan i maj 2008.

Styrelsen hoppas att du som redan är Röttervän vill vara det även i fortsättningen och därmed bidra till Rötters drift. Är du inte Röttervän och tycker att Anbytarforum är ett fantastiskt forum är vi mycket tacksamma för ditt bidrag om 100 kr till Rötters vänner.

Saxat från Sveriges Släktforskarförbunds hemsida

Släktforscardagarna 2010 i Örebro

Nu är det klart! Släktforscardagarna 2010 arrangeras i Örebro den 28-29 augusti. Under 2010 har Örebro kommun ett program för att celebrera det historiska minnet av Sveriges

riksdags beslut om ny tronföljdsordning som beslutades i Örebro 1810. Släktforscardagarnas tema kommer att anknyta till detta 200-årsjubileum. (21 mars)

Nr 147

Tanken på att alla skulle vara släkt med varandra är tilltalande, men att min skånska släkt och den värmländska skulle vara det, är inget jag hittat belägg för. Istället är det människor, som håller sig inom sin region. I alla fall ned till 1700-talet.

Innan jag började forska var Värmland, för mig, en okänd bygd, som bara bestod av skog. Men en kort semesterresa 2007 i de södra delarna, ändrade helt min inställning, det visade sig vara en vacker bygd, med otroligt mycket sjöar.

Hann se mina farföräldrars hus i Västra Fågelvik innan det blev totalrenoverat. Dessutom hade jag tur och träffade ett par äldre kvinnor som visste var huset låg, visste vad det hette och kom ihåg delar av familjen.

Med hjälp av Gunnar Jonsson i Säffle, Sune Fransson i Bollebygd och Kila Östra Bydegårdsförenings böcker om Knöstad och Kärholmens hemman, har kunskapen om Kila, släkten och trakten ökat lavinartat. Dessutom har jag använt mig av Genline och Arkiv Digital.

Roligast, med forskningen, är att se den miljö som förfäderna har rört sig i. Här skickar jag en antavla över min värmländska släkt.

*Wiveca Mårtensson
Konsumvägen 16
295 72 Gualöv
wiveca.m@spray.se*

Upprättad för Karl Johan Andreasson, f 26/5 1871 i Upprann, Västra Fågelvik					far (2) t Wiveca Mårtensson. Orter i (S) län om inte annat anges	
Generation II		Generation III		Generation IV		
Generation I		Generation II		Generation V		
Nr 2-3 (1)	Nr 4-7	Nr 8-15	Nr 16-31	Nr 32-63	VF = Västra Fågelvik	
Nr 2, far	Andersson					
Andreasson	Andreas					
Johan	Hemmansägare					
Hemmansäg, stenarbet.	f 2/9 1832	8				
f 26/5 1871	V Fågelvik, Öjersbyn	Hansdotter, Anna	Cristoffersson, Hans			
V Fågelvik, Upprann	d 21/12 1911	f 28/1 1796, V Fågelvik, Öjersbyn	1745, VF - 3/10 1806, VF, Öjersbyn			
d 13/10 1937	VF, Upprann, Bråten	d 19/2 1866, V Fågelvik, Öjersbyn	Cristoffersdotter, Marit			
VF, Upprann, Bråten	g 5/5 1860, VF	4	9			
g 24/5 1900	Andersdotter	Persson, Anders	Persson, Per			
	Cajsa	f 9/6 1791, V Fågelvik, Upprann	1748 - 1804, V Fågelvik, Upprann			
		d 5/1 1838, V Fågelvik, Upprann	Halvardsdotter, Ragnill			
Nr 1, ansökare	f 2/3 1836	g 25/12 1817, V Fågelvik	10			
Andreasson	V Fågelvik, Upprann	Nilsdotter, Elin	Svensson, Nils			
Karl Johan	d 29/2 1884	f 5/10 1793, V Fågelvik, Tarn				
Direktör	V Fågelvik, Upprann	d 26/6 1869, V Fågelvik, Upprann	Jonsdotter, Elin			
f 13/5 1905			f 31/3 1750, V Fågelvik, Vikar V			
Kristiania(NO/A)	5	11				
d 28/4 1986	Jansson	Andersson, Jan. Hemmansägare	Månsson, Anders. Bonde			
Nacka(B)	Johannes	f 25/9 1782, Kila, Takene V	25/2 1737, Kila - 9/5 1793, Kila			
	Hemmansägare	d 5/7 1863, Kila, Kärrholmen	Persdotter, Kerstin			
	f 20/6 1824	g 28/12 1811, Kila	12			
	Kila, Kärrholmen	Eriksdotter, Stina	Persson, Erik. Bonde			
	d 12/11 1876	f 26/10 1792, Kila, Dalen, Dalen S	10/3 1757, Kila, Boda - 20/11 1813, Kila			
	Kila, Kärrholmen	d 2/7 1869, Kila, Kärrholmen	Persdotter, Annika			
Nr 3, mor	g 24/3 1868, Kila	6	13			
Johansdotter	Karlsdotter	Magnusson, Carl. Nybygg., torpare	Flåman, Måns Carlsson. Soldat, torpare			
Stina Maja	Brita Stina	f 28/1 1790, Grava, Gumpetan	f 28/4 1763, Ne Ullerud - 1836, Kila			
	f 18/5 1832	d 12/4 1860, Kila, Djupviken	Nilsdotter, Britta			
f 1/12 1872	Kila, Knöstad, Bastdalen	g 26/12 1820, Ed	14			
Kila, Kärrholmen	d 17/9 1905	Eriksdotter, Bolla	Andersson, Erik. Torpare			
d 11/7 1934	VF, Upprann, Bråten	d 4/12 1798, Ed, Mörtkärr, Hult	29/1 1765, Ed, Valåsen - 4/9 1819, Ed			
		d 17/11 1857, Kila, Djupviken	Nilsdotter, Margareta			
		7	15			
4/5 2009						

Erbjudande

**till medlemmar i Värmlands släktforskarförening
med anledning av föreningens 25-årsjubileum**

*Medlemmar i Värmlands släktforskarförening får, mot styrkande
av medlemskap, under jubileumsåret 2009 möjlighet att inhandla
följande produkter ur Arkivcentrum Värmlands sortiment till
reducerat pris:*

Naboliv (red: Peter Olausson) 100 :- (ord.pris 200 :-)

Vägar till värmländsk historia (Peter Olausson) 150 :- (ord.pris 250 :-)

Människor på väg (Olle Nilsson) 60 :- (ord.pris 85 :-)

Hjälp åt barn i nöd (Annki Schagerholm-Holgersson) 75 :- (ord.pris 100 :-)

Nycklar till brukssamhället (Thomas Kvarnbratt) 180 :- (ord.pris 250 :-)

Karlstad i förändring, DVD (Olle Nilsson) 225 :- (ord.pris 300 :-)

Tysta turen 75 :- (ord.pris 100 :-)

Karlstad 21 mars 2009

För Arkivcentrum Värmland

Thomas Kvarnbratt

